

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

LVIII

Spalis — October 10, 1973

Nr. 77

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

GALAS AR PRADŽIA

Iš dabarties ateitį spėjant

Jūratė Statkutė - de Rosales savo idomiuose 'Tolmatos Žiburiavimuose', samprotaudama apie didžiųjų imperijų byrėjimą iš vidaus, rašo: "Watergate Amerikoje ir Solženicinas Rusijoje yra du paraleliai reiškiniai. Nežiūrint labai didelių skirtumų, visgi abu reiškiniai yra vienodai nukreipti prieš valdiškos vidaus kontrolės aparatūrą ir abu vienodai parodo kokia bejėgė yra ta aparatūra, kai ji susiduria su vidaus spaudimu".

Čia be abejo yra kiek tiesos, ypač labai atitrauktai ir iš toli žiūrint. Tur būt teisingiau būtų JAV nenorą tvarkyti pasaulį ir siekti naujų užkariavimų sieti su Vietnamo karo nesekme, kuri privertė abejoti buvusios politikos prasingumu. Ta pamoka vedė prie nuolatinių bandymų suvaržyti prezidento galią

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

užsienio politikos ir karo vedimo reikaluose, kad daugiau taip neatsitiktų.

Tuo tarpu Watergate byla yra kriminalinis atvejis. Pats nusikaltimas, įsilaužimas į demokratų partijos vyr. būstinę Watergate viešbutyje, buvo toks kvailas, beprasmiškas ir nereikalingas, kad tiesiog sunku suprasti, kaip jį galima buvo sugalvoti ir įvykdyti. Visose kitose valstybėse tokia afėra greičiausiai būtų nušluota po kilimu. Dėl susidėjusių aplinkybių taip negalima būti padaryta su Watergate byla, kuri greičiau įrodo amerikiečių santvarkos stiprumą negu silpumą.

Solženicino atvejis yra kitoks. Jis niekuo nenusikalto, net sovietų įstatymus turint galvoje. Jo atvejis, įrodo, kad įsian-

tvarka veda prie absurdo, kas nors turi pakelti galvą ir pasakyti.

"Ar kada nors buvo toks kraštas su cenzūra ir saivalė valdžia, kur ne būtų slaptų spaustuvų ir nebūtų skleidžiami po grindžio leidiniai?" -- 1865 metais klausė Aleksandras Hercenas, savo 'Kolokol' įkvėpęs Vinco Kudirkos 'Varpą', nors pačioje Rusijoje po Puščiuko sukilimo (1773-74 m.m.) nebuvo platesnio masinio sąjūdžio. Evoliucijos, daugiau laisvės ir geresnio gyvenimo vėšai reikalavo tik saujelės inteligentų. Caro režimas turėjo išvėlti pirmą pasaulinį karą, kad sugriūtų kaip tik tuo momentu, kada pradėjo progresuoti. Ir dabar pasireiškusių opozicinių visose Sovietų Sąjungoje tur būt nėra nė poros šimtų.

Bet tai nereikia, kaip teisingai teigia Statkutė, kad vėl nepasikartotų pirmo pasaulinio karo pasekės. Ta proga tačiau reikia pastebėti, kad Solženicino ir Sacharovo balsai pasigirdo ir net gali sakyti buvo išprovokuoti ne artėjančios krizės ar susirėmimo, bet greičiau taikos epochos. Jei nereikia kariauti, kam visos tos aukos? Tas klausimas turi kilti kiekvienam piliečiui. JAV į tą normalų klausimą atsakė panaikindamos karių prievolę. Sovietų Sąjunga tokio atsakymo negali pasiūlyti, visa jos egzistencija yra paremta prievarta. Jei Kremlius ryšis į preventyvinį karą prieš Kiniją, tai bus daugiau vidaus negu užsienio politikos sumetimų užsimojimas.

Galimas daiktas, kad mes pergyvename vienos epochos galą, gal jau esame kitos pradžioje. Kol kas tačiau dėl vieno dalyko galime būti tikri -- visi pranašai pasirodė klaidingi. Ir tai turbūt gerai. Priešingu atveju mums patiems nereiktų sukti galvas.

TAIKOS ILIUZIJOS UŽKULISIAI

Rimas Daigūnas

Europoje viešpatauja taika. Nebėra sienų pažeidimo, nei ginkluotų konfliktų prie sienų. Kažin kur, Artimuosiuose Rytuose, Tolimuosiuose Rytuose, Afrikoje vis gir dėti šūvių. Bet Europoje padėtis stabilizuota, Europoje viešpatauja taika. Išlaikykime tą taiką ilgam.

Su tokia "taikos politika" Sovietų Sąjunga atvyko prie Lemano ežero Genevon. Stabilios taikos idėjai talkina sena, Helsinkyje naujai pravėdinta L. Brežnevo doktrina: Sovietų Sąjunga turi teisę ir pareigą ginklu malšinti bent kokią laisvės subrūzdėjimą "socialistinio režimo" kraštuose. "Taikos" nuotaikas idealizuoja W. Brandto "Ostpolitik", ignoruojant Berlyno sienos egzistenciją. Pagaliau, prie "taikos" stalo atskubėjo H. Kissingerio teorija apie Europos (ir net viso pasaulio) žandarmerijos korpuso įsteigimą.

Pasaulio žandarai, trys "didieji", ilgam, esą užtikrins pasaulio taikos išlaikymą ir jėgų bei konfliktų sprendimų balansą.

Sovietų Sąjunga atvyko į Gėnėvą nesitarti, neieškoti sprendimų variantų, nekompromisams pasiekti, bet užsigarantuoti pastovumą toms pokario sąlygoms, kurios įgalina Maskvą praryti ir suvirškinti okupacijas, aneksijas, plėšimų grobį. Šitą grobio ėdimą ir virškinimo pastovumą užtikrina Willy Brandto ir Henry Kissingerio teorijos, todėl, tuo tarpu, Maskva juos remia.

Ir kodėl neremti, kodėl nepritarti savotiškai idealistiniams Brandto ir Kissingerio svaiojimams vis amžinos taikos besiekiant. Juk sovietinė kariuomenė viešpatauja centrinėje Europoje, Berlyno sienos nesikesinama griauti, Sovietinės imperijos viduje vis griežčiau tvarkomasi su disidentais... Europos taika sovietams labai reikalinga, nes, tuo tarpu, Mao Kinija yra mišlingas, snaudžiantis milžinas, Japonija, pasėlusiai sustiprėjusi ekonomiskai, gali atsiminti ginklavimąsi...

Geri "taikos" išlaikymo simptomai (tai Maskva įvertina) yra JAV planas mažinti Europoje savo militines pajėgas, susilpninti NATO struktūrą. Juk JAV išdavė Tai-

(Nukelta į 2 psl.)

Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų ir Dangu Gydytojų Sąjungos centro valdyba. Iš kairės: sekretorius - išdėninkas dr. Mindaugas Vygantas, pirmininkas dr. Gediminas Balukas, žurnalo "Medicina" redaktorius dr. Kazys Pemkus ir vicepirmininkas dr. Vaclovas Šaulys. Sąjungos pirmininko adresas: 1836 W. 93rd St., Chicago, Ill. 60620. Tel. (312) 239-4683.

VISA RYTŲ EUROPA PO MASKVOS JUNGU

BRONIUS AUSROTAS

Įtakingasis šveicarų dienraštis, "Neue Zürcher Zeitung" VII.6. laidoje, savo vedamajame labai plačiai apžvelgė Rytų Europos pavergimą Sov. S-gos interesų naudai.

Straipsnyje rašoma, kad lygiagrečiai su Maskvos vykdoma diplomatinė ofensyva Vakaruose, yra taip pat tiesiamas totalitetas R. Europos pavergimas. Ir šį naują išprievartavimą būtų galima pavadinti "Brežnevo doktrinos išplėtimas į politinę veiklą". Net ir patys sovietai nei kiek nesidrovėdami jau kalba "apie ryšių sustiprinimą su socialistiškai galvojančiais kraštais". Tą pavergimą Sovietai vykdo pasinaudodami Vakarėčių jiems suteikta legnata, kuria "Sovietams yra pripažįstama pilnas vyrvavimas rytų erdvėje". Žinoma, bolševikus dar kiek erzina JAV remiamos radio žinių tarnybos, kurios tautinėmis kalbomis dar vis siunčia žinių programą į jų gimtuosius sovietų pavergtus kraštus.

UŽVALDYMO TEORIJOS

Po to, kai vakariečiai žurnalistai nukalė naują terminą "Brežnevo

doktrina", Sovietų ideologai, per pastaruosius tris metus, nepagailėjo pastangų, kad kitiems įkalėtų į galvą apie "Rytų Europos tautų tikrąją nepriklausomybę". Dabar šie teoretikai jau atvirai skelbia, kad "joks socialistinis kraštas negali išsiskirti nuo susivienijimo proceso". Šie Rytų Europos hegemonijos teorijų kūrėjai tiesiog sako, kad "bet kuris Sovietų įtakoje esąs kraštas, bandas ignoruoti ar paneigti Sov. S-gos vaidmenį, sustiprinant socialistinio bloko karišką ir ūkišką pajėgumą, galis užsitraukti labai rimtas ir nemalonus pasekmes". Šie teoretikai galimų nukrypimų kataloge yra numatę šias herezijas: išskirtinis tautiškumo idėjos pa-brėžimas, siekimas ūkiško nepriklausomumo, politiškas nukrypimas ar i dešinę ar i kairę kelio pusę nuo sovietų nubrėžtų gairių, bandymas manevruoti tarp dviejų priešingų sistemų, siekiant išgyti neutralumo statusą (nepriklausant nei Vakariečių Kariškai Sąjungai (NATO), nei Varšuvos gynybos susitarimui).

VISAPUSIŠKAS KONTROLĖS UŽDĖJIMAS

Virš paminėtų teorijų privalomumas yra išakimais numatytas visiems Sovietų satelitams; tačiau tokios pačios kontrolės formos yra galimos ir Rumunijai, gi kiek siauresnėje prasmėje taip pat ir Jugoslavijai. Žinoma, i tokių kontrolių tinklą būtų galima nesunkiai pajungti ir Kiniją, jeigu ateityje tik tokia proga pasitaikytų.

Kontrolės uždavinių lengvesniam įgyvendinimui, i kiekvieno sovietams prieinamo krašto sistemą, yra įpinamas Varšuvos Pakto ir Comecon institucinės istai-

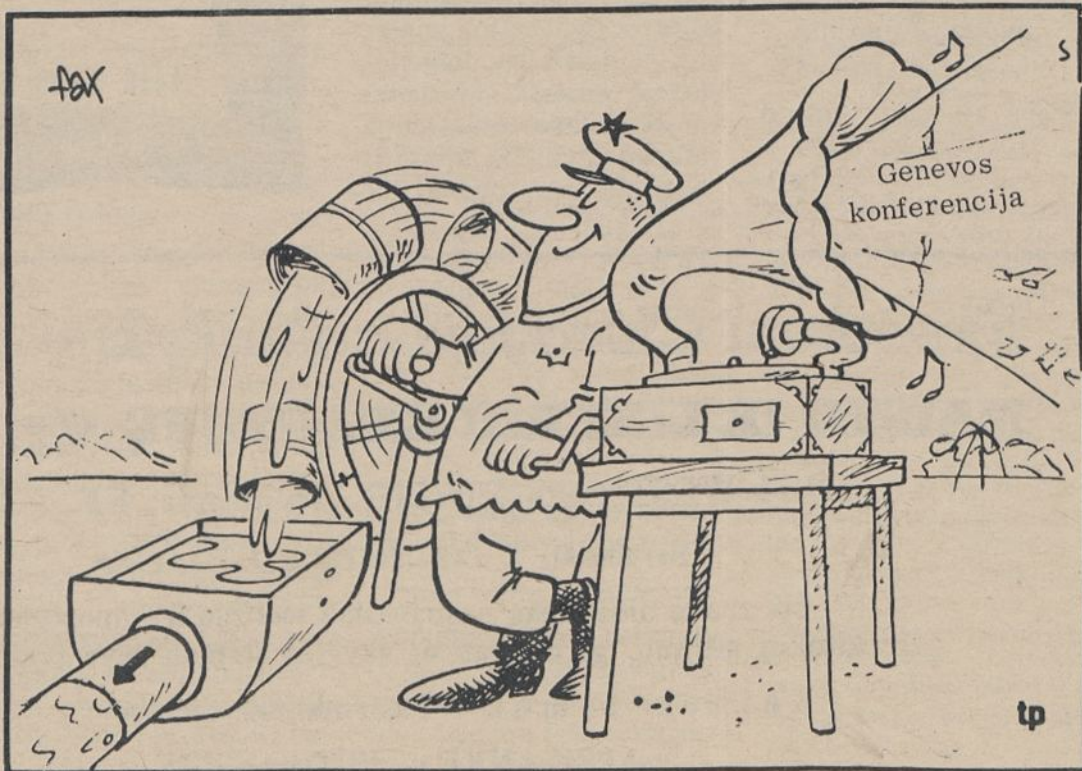
gos. To viso centralizmo pasekoje yra pasiektas labai glaudus bendradarbiavimas tarp satelitų saugumo ir viešosios policijos istaigų. Žinia, ant visų galvos, Maskvoje sėdi visų nekenčiamas bet visa galinti KGB centrinė. Nėra jokios abejonės, kad nei vienas satelitas negali pajudinti nei prištelio be Maskvos bosų leidimo; teigiamas, kad tik viena Rumunija dar pasipriešinus tapti pilnu policijos Kom. inform kraštu.

Be virš išvardinto policijos bendradarbiavimo visuose satelituose dar yra labiau išplėstas sekimo aparatas visa ko įtartinio ir visur, kaip: partijoje, valdžios pareigūnų, organizacijų veiklos, įvairių mokslo sričių, kultūros ir meno pasireiškimo formų. Taip aiškinama tuo, kad Kremlius nenori palikti "likimo valiai" nei vienos gyvenimo apraiškos be savo kontrolės tinklo. Ypač prisišijoma bet kokių vakarietiškų pasireiškimų išsiskverbimo i bet kurią gyvenimo šaką.

DIDYSIS BROLIS, IVANAS, SAUGOJA

Visų satelituose akredituotų SSSR atstovybių asmenišką sąstatą ir jų darbo pobūdį ir pareigas yra labai žymiai išplėsta. Kaip patys ambasadoriai taip ir kiti atakingi diplomatai atvirai kišasi i R. Europos valstybių vidaus reikalus ligi tokio akiplėšiško laipsnio, kokio jau nėra buvę nuo stalininių dienų. Dabar Sovietų ambasados yra pavirtusios šnipinėjimo rezidentūromis, kurios savo voratinklais ir agentais apgaubia visą, tokio satelito, teritoriją. Agentai dirba prieš savo krašto interesus jie dabar seka ne reformatorius, bet visus kitus nepro-sovietiškai galvojančius asmenis. Šie agentai labiausia seka tuos, kurie palaikė ar palaiko ryšius

(Nukelta į 2 psl.)

Be žodžių...

PO ŠVEDIJOS RINKIMŲ

"Dirbantieji neužmirškite, kad pasaulyje esama kraštų, kur gyvena daugiau turtingų žmonių negu Švedijoje. Tačiau nei vienoje valstybėje nėra tiek maža vargšų, kaip pas mus. Gi jūs senesnės kartos atstovai, gimę neturtingiausioje Europos kampe, dabar gyvenate turtingiausioje valstybėje visame pasaulyje", taip kalbėjo į galvas visiems švedams min. pirm. Olof Palme, paskutinėmis priešrinkiminėmis savaitėmis.

Per šiuos rinkimus 5,000,000 Švedijos balsuotojų rugsėjo 16 d. privalėjo pasisakyti ar jie besąlygiškai remia Socialdemokratų partijos per 41 metus vestai "Gerbučio valstybės" Europoje įsteigimo politikai. Mat visuomenės nuomonių tyrinėtojai gana atkakliai tvirtino, kad ministrai pirm. O. Palme vyriausybė šiuos rinkimus pralaimėsianti; gi priešsocialistinės sąjungos vadovas, Centro partijos pirmininkas Falldin turėsiąs progą sudaryti naują, konservatyviškesnį pažiūrų valdžią.

Tačiau, nors viešosios nuomonės tyrinėjimo institutai ir siek tiek sukludo, bet socialistas O. Palme, su 19 komunistų atstovų parlamente, atrodo, ir toliau liks vairuoti Švedijos prokomunistiškai politikai Skandinavijos pu-

siualyje. Pagal visiškai paaiškėjusius praėjusių rinkimų duomenis socialistų-komunistų sąjunga turėsiąti lygiai 175 atstovų parlamente, lygiai kaip ir jos opozicija taip pat turi 175 parlamentarų naujame Riksdage, kuris susirinks savo pirmojo posėdžio tuoj po Naujų Metų. Giparlamente norint praveisti įstatymus užtenka vieno balso daugumos ir tą balsą teks išmėškierioti iš skrybėlės loterijos būdu: į ją bus įmesti du balsai -- vienas "už" įstatymą ir kitas "prieš" įstatymą. Gi neutralus asmuo bus parinktas tą balsą ištraukti ir taip, arba vieno balso didžiama tas įstatymas bus priimtas arba atmestas. Tai tokios išeities ieškoma demokratijoje, kai neturima žmonių pasitikėjimo.

Kaip žinoma, pralaimėjo rinkimus socialistai, netekdami net 14 vietų parlamente. O Palme išlikimas valdžioje absoliutiškai priklauso nuo komunistų malonės, kuriems jis turės padaryti dar daugiau nuolaidų, negu kad tai yra buvę praityje. Gi Švedijos komunistai, išskiriant mažą kairiųjų socialistų atskilą, tarnaujančių Pekino raudoniesiems, yra atsidavę Maskvos įsakymų vykdytojais. Ir kaip mums tai yra gerai žinoma, taip ir čia dar kartą pasitvirtina, kad socialistai ir komunistai yra nuo tos pat obels nukritę vaisiai: vienas truputį saldesnis gi -- kitas kiek aitrėsnis.

Kaip tai yra visai normalu, kyla klausimas: kodėl Švedijos balsuotojai siek tiek nusisuko nuo socialistų jau beveik pasiektos "Gerbučio valstybės" igyvendinimo? Pagal Skandinavijos valstybių žinovų bendrą įsitikinimą visi skandinavai, broliai ir pusbroliai -- norvegai ir danai -- yra prasukę į dešinę, jeigu taip būtų galima apibūdinti, i socialistišką konservatyviškumą. Taip pav. Danijos min. pirm. socialdemokratas Anker Jorgensen ir jo pusbrolis taip pat socialistas Trygve Bratteli savo kraštų parlamentuose teturi tik po vieno atstovo persvarą. Galvojama, kad visi skandinavai "jau per daug pervargę nuo aukštųjų valstybinių ir kitokių mokesčių, bei per nežmoniškai išaugusio biurokratiško administracijos tinklo".

Šia proga prisimintina, kad nors Norvegijos min. pirm. ir labai piršo norvegams, kad jie pasisakytų už Norvegijos įstojimą į Europos Tautų Bendrąją Rinką, norvegai nuo to pasiūlymo atsisakė; gi tie patys danai pasisakė už įstojimą į Rinką, net gana žymia balsų dauguma.

Olaf Palmes pusiau pralaimėjimą parlamentu rinkimuose siek tiek

pragiedrino naujo Švedijos karaliaus Carl XVI Gustav įžengimas į sostą. Kai kurie žurnalistai mezga minčių pykę, kad "girdi jaunasis monarchas mėginsias surasti koki nors kompromisą, kad socialistai ir toliau valdytų Švediją". Bet, iš kitos pusės, yra beveik tikra, kad opozicija tikrai nesileisianti į jokių sandėrių, kad nesusilpnintų savo gana pabrangusių politinių akcijų. Gi Švedijos naujam karaliui paskelbus naują Švedijos konstituciją bus atimtos visos vykdomosios valdžios teisės ir jis liks tik ceremonijų simbolis. Jis daugiau neturės teisės skirti ir tvirtinti vyriausybės, pritarti įstatymams ir nesivadins "krašto ginkluotųjų pajėgų vadu". Juokaujama, kad jam bus palikta teisė tik "pasirinkti sau patinkamą karalienę".

Tačiau yra labiau negu tikra, kad po kurio laiko O. Palme, negalėdamas valdyti krašto turės skelbti naujus rinkimus, kurie nulemtų kas tikrai valdys Švediją.

(br.a.)

Po Maskvos jungu...

(Atkelta iš 1 psl.)

su Vakarų pasaulio žmonėmis. Jie taip pat seka ir tuos, kurie palankūs Kinijai. Ir sovietai "sutarško" net ir tuos, kurie drįsta kritikuoti carinę Rusiją ir jos vestą politiką R. Europoje.

Kontroliuojamųjų kraštų vyriausybės yra verčiamos finansuoti visokias organizacijas ieškančias glaudesnių ryšių su SSSR. Kremlius yra taip pat baisiai nepatenkintas, kad satelitų kraštų piliečiai per lėtai mokosi rusiškai. Visi satelitai yra prievartaujami, kad jų piliečiai kuo greičiausia pramoktų rusiškai. Visi spaudos straipsniai laikraščiuose ar žurnaluose privalo būti SSSR liaupsinimo stiliuje, kad "didysis tautų kalėjimas" kvailinamoms masėms būtų pristatomas kaip gerbučio šalis. Be krašte leidžiamos periodikos dar ir patys Sovietai nesigaili spausdinti savo šlamšto, kuriame melas bujoja ir lapoja... Tai tokios yra detentepa sėkmės R. Europai.

WANTED AT ONCE
AUTOMATIC SCREW
MACHINE
SET UP MEN & OPERATORS
FOR
CONOMATICS
BROWN & SHARPE
plant facilities. Excellent
benefits and overtime.
SLABE
MACHINE PRODUCTS CO.
4659 INDUSTRIAL PARK
WILLOUGHBY, OHIO
216-946-6555 (73-79)

TOLIMUOSIUS RYTUS STEBINT

Genevos konferencijos šešėlyje Tolimųjų Rytų problemos, militarinės konfrontacijos, spekuliacinės prognozės, kažin kaip nublėso, atrodo neaktualios, bėgamajai politikai neveiksmingos. Rytų Europos sienų status quo ir mus dominaliau už bet kurią kitą pasaulio užkampį problema. Nenuostabu, europiniame problemų raizgyne glūdi ir kraujuoja Lietuvos klausimas.

Tačiau gi pasaulio problemų sprendimai ir užtemdymai kai tikrai su sikoncentravo "pasaulio užkampyje", Azijoje. Amerikai pripažinus Kiniją savo mielupartneriu pasaulio taikai išlaikyti, Amerika pasidarė labai užinteresuota turėti komunistinę Kiniją stiprią, nepažeidžiamą, net saikingai agresyvią. Šitą politiką mes matome Washingtono tyloje Pekinui ginkluojantis, atomo bombas sprogdinant. Tą patį lemtingą posūkį matėme išdavus savo senus, bet militaristai silpnus sąjungininkus Azijoje. Pirmas tarp jų Taiwanas.

Washingtonui, atrodo, rūpi savotiškas, įtampos pilnas, bet militarinio prasiveržimo vis bijąs status quo išilgai begalinės Rusijos - Kinijos sienos. Šiandieną rusai laiko prie tos sienos prirakinimą trečdali savo armijos. 45 divizijos nuolat grėsmingai manevruoja Sibire, prie Kinijos sienos. Sustiprinti atominių ginklų daliniai. Aviacijos pulkai pripildo erdvę. Visa ta karo mašinerija, kaip tvirtina sovietai, būtinai "politikos balansui" tai yra tam tikros rūšies preventyvus "šaltas karas", nuolatos demonstruojant karštos parengties ginklus.

Kiniškasis milžinas stovi prie savo šiaurinės sienos neįspėjamų kėslų pozoje. Žinoma, kad Pekinas gambiai išvystė atominių ginklų gamybą. Dabar Kinija turi 75 vidutinių distancijų atomines raketas. Raketų išsviedimo bazės išdėstytos išilgai šiaurinės sienos ir visi sovietinio Sibiro miestai bei pramoniniai kompleksai gali būti nušluoti per keletą staigaus karo minučių. Tad, kokios bebūtų eventualaus karo prognozės, kelių minučių bėgyje sovietinė Rusija patirs nuostolius, tolygius antrojo pasaulinio karo nuostoliams. Ji taipogi praras milžiniškos Sibiro teritorijos kontrolę. 45 divizijos, jeigu jos nebus sunaikintos pirmomis karo minutėmis, neteks atramos bazių ir neaprepiamo dydžio ka-

ro terenoje neturės iniciatyvos ir atsparumo. Trapi dabartinio status quo linija Europoje taps laisvės troškulo vulkanu. Ir jeigu vulkano rölėje pratrūks dabar jau pribrėndusi suverenumui Ukraina, Maskva privatus ruošis provincijos miesto rolei...

Greta tų stambmenų prie Genevos konferencijos stalų susėda šnekūs atstovai kalbėti apie smulkmenas. Tolimųjų Rytų sambmenos kažin kaip apeinamos, paliekamos už kulisų.

Ar sovietai galės užbėgti įvykiams už akių: stvertis blitz karo iniciatyvos, jau dabar savo karinius manevrus Sibire pakrikštiję "preventyvumo" manevrais? Tas "preventyvumas", aišku, bus paremtas atominiais ginklais. Trijų supervalstybių trikampio balansas, kurį dabar sulipdė Washingtonas, atsako neigiamai. Sovietai negali pulti Pekino Washingtonui nesutikus. Amerika niekad nesutiks leisti sunaikinti tą tretįjį, bet kuriam tarp jų varžovui, nes tai išmuš trikampio pusiausvyrą iš taikos išlaikymo schemas. Dvi supervalstybės, kontroliuojančios visą pasaulį, taria Washingtono teorija, nėra pasaulio taikos garantija. Kažin kaip instinktyviai paranku, baidyti partnerį trečiuoju. Ne-

žinia ar tai yra Kissingerio planas, ar tai yra Chou En-lai idėja, i kurią išitvėrė Kissingeris? Kaip bebūtų, tai da bar yra Tolimųjų Rytų realybė, karo ar taikos pareinamybių grandinė.

Pažįstant Amerikos užsienio politikos pobūdį, galima spėti, kad Amerika niekad nebaugins sovietų Pekino nestabilumu ir temperamentu. Niekad tokios padėties akivaizdoje Amerika neprasi-tars ir apie Europos sienų status quo reikalus. Tai kalba mūsų nenaudai Tokios padėties akivaizdoje Amerika tebežiūri į Europą kaip į amžinos savitarpės nesantaikos areną ir patenkinta dabartine padėtimi.

(r.dg.)

SLITER OPERATORS

Experienced steel slitter operator needed for steady work on modern equipment. Top union rates, Blue Cross, Medical Mutual, group insurance and other benefits.

Apply in person or write to
Al Morgan

THE MORITZ STEEL CO.

6515 Juniata Ave.

Cleveland, Ohio 44103

(76-82)

ASSEMBLER-PACKERS

This stand-up line operation requires assembly of small parts, inspection of chome and painted items, and packing of finished houseware goods. This is a steady full-time job with full company benefits.

Apply in person at

KROMEX

380 EAST 72 STREET

(E. 72 St. exit off Shorway)

An Equal Opportunity Employer

(76-78)

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

MAZEIKA & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.

TRYNS MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

Mašinoms vieta

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS

LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO

2533 W. 71 St. Tel GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS

1410 S. 50 Ave., Tel TO 3-2108-9

TRYNS MODERNIOS KOPLYČIOS

Viešėdami Chicagoje aplankykite PARAMĄ

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖ

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAZEIKA

Čia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis.

APSILANKĖ — ĮSITIKINSITE.

DIRVA THE LITHUANIAN NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

Telephone: (216) 431-6344

MAILING ADDRESS

P. O. Box 03206, Cleveland, Ohio 44103

SECOND-CLASS POSTAGE PAID AT CLEVELAND, OHIO •
PUBLISHED TWO TIMES A WEEK EVERY WEDNESDAY AND
FRIDAY BY AMERICAN LITHUANIAN PRESS RADIO ASS'N. VILTIS,
INC. • SUBSCRIPTION PER YEAR \$13.00 • SINGLE COPY 15 CENTS.

EDITOR VYTAUTAS GEDGAUDAS

ASSOCIATE EDITOR ALEKSAS LAIKŪNAS

DIRVA ISEINA TREČIADIENIAIS IR PENKTADIENIAIS •
PRENUMERATA MEAMS \$13.00, PUSEI METŲ \$7.00 • ATSKIRO
NUMERIO KAINA 15 CENTŲ • STRAIPSNIAI TRUMPINAMI IR
TAISOMI REDAKCIJOS NUOŽIORA • NESPAUSDINTI STRAIPSNIAI
GRAŽINAMI TIK AUTORIAM PASIRASYTI PASIRASYTI
STRAPSNIAI NEBŪTINAI IŠREISKIA REDAKCIJOS NUOMONĘ • UŽ
SKELBIMŲ TURINĮ IR KALBĄ REDAKCIJA NEATSAKO.

REDAGUOJA: VYTAUTAS GEDGAUDAS IR ALEKSAS LAIKŪNAS

APETITAS DIDĖJA BEVALGANT

Apetitas nėra vien tik noras valgyti. Apetitas yra noras daugiau suvalgyti. Smagu turėti gerą apetitą, kada ant stalo išdėstyti net seiles varvėti provokuoją skanėstai. Nebereikalo romėnas Ciceronas išpėjo "Appetitus rationi oboediant" (teklauso apetitas proto). Italų patarlė skelbia "Appetito non vuol salsa" (alkis geriausias padažas). Bet tiksliausiai drožė prancūzai: "L'appetit vient en mangeant" (apetitas didėja bevalgant).

Ir pastaruosius tarptautinės kamarilės posūkius bestebint, aiškiai matyti, kad bevalgant apetitas padidėjo sovietams. Gavę už dyką milijonus tonų grūdų iš JAV ir Kanados, sovietai nori visko daugiau. Jie nori grūdų, sviesto, riebalų, mašinerijos, kompiuterinės technikos, fabriky statybos Rusijoje, naftatiekį Sibire...

Apetitas žvėriškas, sunkiai patenkinamas! Realus tokio fantastiško apetito pagrindas yra sena anglo-saksiška patarlė "Politics makes strange bedfellows". Dar taip neseniai, tiesiog begėdė kai prieš amerikėnė auditoriją, prieš šimtą milijonų gerų JAV mokesčių mokėtojų, agrikultūros sekretorius prisipažino, kad "grūdų biznyje" su sovietais Amerika nudegino pirštus. Maskva apmėvė Washingtoną. Galvotrukčiai Amerika tuštino savo aruodus ir gabeno grūdus į SSSR. Už tuos grūdus Amerika ne išderėjo jokių sau gerybių: nei ekonominėje, nei politinėje arenoje. Dabar Amerikos grūdais SSSR "šelpia" Bangladešą, Indiją, Afriką ir už tą "šelpimą" gauna politines gerybes, plečia savo įtaką gali kištis į "šelpimo" krašto vidaus reikalus.

Dabar, apetitui padidėjus, SSSR nori iškaulyti iš JAV "labiausiai favorizuojamos valstybės padėtį". Tai reikėtų, atrodo, Antrojo pasaulinio karo šelpimo statuso pakartojimą. Tai būtų neišivaizduojamo dydžio ekonominė Amerikos talpą SSSR "komunizmo statyboje". Visos Amerikos investacijos SSSR paliktų juk Rusijos teritorijoje ir paliktų ten be atlyginimo, kaip tatai atsitiko su karo metu (1942) šalpa.

Tokios Sovietų pretenzijos buvo labai šaltai su-

tiktos JAV kongrese. Bet administracija (The strange bedfellows) planuoja kitaip. Administracija ižiūri kažin kokią efemeriską naudą Amerikai iš SSSR statymo ant stiprių ekonominių kojų. Spalio 1 d. išdo sekretorius G. P. Shultz nuskrido Maskvą ir porą valandų tarėsi su L. Brežnevu apie ekonominius mainus tarp JAV ir SSSR. Politiniai korespondentai (tarp jų UPI) tvirtina, kad Shultz deklamavo Brežnevui apie administracijos intencijas žūt-būt įvesti sovietijai "labiausiai favorizuojamos valstybės padėtį" JAV ekonominėje politikoje. Kas kad Kongresas ožiuojasi administracija nuo savo plano neatsisakys!

Korespondentai sako, kad Shultz nuvežė Brežnevui asmeniškų prezidento Nixono patikiniumus, mat TASS agentūra (sovietinė) pradėjo provokacinius skelbtis apie sunkumus, kurie gali kilti SSSR ir JAV ekonominių mainų politikoje. Išdo sekretoriaus vizitas buvo tikslu tokius sovietinius nuogastavimus išblaškyti.

Spaudos konferencijoje Maskvos viešbutyje Shultz papasakojo sovietų spaudos žmonėms, kad Nixono administracija atkakliai kovojanti su JAV kongresu dėl privilegijuoto ekonominio statuso su teikimo Kremliaus karalyste.

Kaip kainų išaldymai ir atšildymai JAV-sebuto suskirstyti į kelias fazes, lygiai taip, skelbia TASS, pasitarimai su JAV susiskirsto į fazes. Ši Shultz vizitą sovietai vadina "trečia pokalbių faze". Sovietų užsienio prekybos ministras Nikolai Patilichevas vadovauja pasitarimams, kuriuose JAV išdo sekretorius kažin kaip sumazėjo iki pranešėjo - referento rolės.

Mums atrodo keista, kad greta ekonominių šnektų nėra humanistiniai - politinių motyvų, visad tokių neišvengiamų susidūrus su sovietine barbarybe. Visiškai ignoruojamos sen. Jacksono sugestijos dėl emigracijos iš SSSR (kas liečia beveik išimtinai žydų tautybę), niekas neiškėlė SSSR politinių kalinių amnestijų klausimo. Juk tokius amnestavus, jie beveik visi išvyktų užsienin. Jų tarpe politiniai kaliniai lietuviai. Ar ne

Vytautas Didysis prie Juodųjų jūrų. Iš V. D. Karo muziejaus Mackevičiaus paveikslo.

VYTAUTO IR ŠIŲ DIENŲ LIETUVA

LIETUVOS GENERALINIO KONSULO ANICETO SIMUČIO RUGSĖJO 8 D. MINĖJIME BOSTONE PASAKYTOS KALBOS SANTRAUKA

Lietuvos gen. konsulas New Yorke Anicetas Simutis sakęs kalbą Tautos šventės minėjime Bostone.

tai tikriausiai dviejų karalysčių santykiavimas būtų ėjęs visai kitoje plotmėje. Siekdamas karūnos Vytautas bandė eiti teisingu Mindaugo pradetu keliu.

Kodėl Mindaugo krikštas ir pradėtoji krikščioniška karalystė anų laikų Lietuvoje nepriėjo? Pirmiausia dėl to, kad tiems tariamiems krikščionims rūpėjo ne lietuvių apkrikštyjimas, bet jų žemių užgrobinimas ir pavergimas. Mindaugo bendraliai, kad matė, kas dėjos su Ordino krikštijimais ir apkrikštytais prūsais. Mindaugo krikštui ir karūnacijai tarpininkavęs Rygos arkivyskupas už savo palsaugą pareikalavo, kad jam būtų užrašyta pusė Žemaitijos, Mindaugas tokį užrašymą padarė. Nėra abejonės, kad tuo jis netik neįgijo populiarumo Lietuvoje, bet veikiausiai ekstremistų pagonių buvo laikomas išdaviku, nors tikrovėje jis ir buvo didis ir toli pramatantis valdovas.

Vytauto ir Jogailos laikų Lietuva buvo vienintelė nekrikščioniška valstybė Europos kontinente. Ji buvo spaudžiama į rytus besiveržiančio Vokiečių Ordino iš vienos pusės ir kylančios Maskvos kunigaikštystės iš kitos. Sąjungininkai ir krikščionys Lietuvai buvo reikalingi.

Tuo metu Lenkijos ponai apsižiūrėjo, kad didelis ir galingas kaimyninės pagonių valstybės valdovu yra 35 metų jaunaitis Jogaila, kuriam ir pasidė apsikrikštyti su visa tauta, vesti Jadvygą ir tapti Lenkijos karaliumi. Jogaila tas sąlygas priėmė 1385 metų Kriavo susitarimu, kuriame yra ir pats nemaloniausias lietuviams pažadas -- amžinai prišlieti (lotyniškai -- aplicare) prie Lenkijos karūnos visas Lietuvos ir jos valdomas Rusijos žemes. Atrodo, kad Jogailai nedarė skirtumo kurią valstybę prie kurios jis prišlies, jei tik jis bus vainikuotas karaliumi. Visiems suprantama, kad tiek ilgai ir narsiai kovoję už savistovumą lietuvių nesutikų taip lengvai savo valstybės prie kitos prijungti. Įvyko savotiška klasta -- Lenkijos ponai turėjo aiškų planą ir žinojo ką daro ir ko siekia, bet to nesuprato Jogaila.

1386 metais, vasario 15 dieną Jogaila buvo Krokuvoje pakrikš-

tytas Vladislavo vardu, už trijų dienų apvesdintas su dar pilnų trylikos metų neturinčia Lenkijos karaliene ir kovo 4 dieną vainikuotas Lenkijos karaliumi. Sekančių metų pradžioje Jogaila, lydimas Lenkijos ponų ir būrio lietuviškai nemokančių kunigų, atvyko Vilniun pradėti krikštą.

Su Jogaila atvykę ir vėliau atsistieję lenkų kunigai nekentė netik pagonių religijos, bet ir sunkios lietuvių kalbos. Iš karto ėjo į madą, kad apkrikštytas lietuvis bajoras turėjo mesti ne tik "poganska wiara", bet ir "poganska mowa". Na ir kaipgi atrodytų, jei tikras krikščionis bajoras dar kalbėtų pagonių kalba? Tokia pažiūra mūsų tautą sekiojo iki pat mūsų laikų.

Visos aplinkybės rodo, kad anų laikų Lenkijos ponams, panašiai kaip ir kryžiuočiams mažaisiais rūpėjo apaštaliavimas Lietuvoje, bet daugiausia politiniai dalykai -- galimai skubėsnis Lietuvoje įjungimas į Lenkijos valstybę.

Jogailos vedybos su Jadvyga nebuvo laimingos, nes ilgai negalėjo sulaukti sosto įpėdinio. Pagaliau 26 metų amžiaus sulaukus Jadvyga pagimdė dukrelę, kuri mirė vos tris savaites išgyvenusi, o po jos už keturių dienų mirė ir motina. Jogailai atrodė, kad jis neteks per vedybas gauts karūnos ir turės grįžti į Lietuvą. Bet lenkų ponai nutarė jo taip lengvai nepaleisti -- greit parūpinę jam antrą žmoną, tai mirus -- trečią, o po jos ir ketvirtą. Ir tik iš ketvirtosios žmonos Jogaila, jau būdamas apie 75 metų amžiaus, susilaukė trejetos sūnų, kas užtikrino Lenkijai jo dinastijos viešpatavimą 186 metams.

Kad lenkamis Lietuvoje apkrikštyjimas buvo tik priedanga savo politiniams tikslams siekti rodo kad ir sekantis įvykis. Vos Jogailai pradėjus karaliauti į Vilnių ir kitus Lietuvos miestus buvo atsistojus Lenkijos kariuomenės įgulos. Suprantama, kad tas suklebė didelių nepasitenkinimų Lietuvoje, kuo vikriai pasinaudojo Vytautas. Jis greit ėmė šeiminkauti Lietuvoje kaip tikras jos valdovas. Jau 1395 metais Vytautas pirmą kartą pasivadina Didžiuoju Lietuvos Kunigaikščiu, nors formaliai tas titulus dar priklausė Jogailai. Pagaliau 1401 metais Vilniaus Radosmo aktais jis ir oficialiai tokiam pripažintas, ir tik po jo mirties Lietuva turėjo grįžti Jogailai ir jo įpėdinims. Bet 1413 metų Horodlės aktu nueita dar toliau -- Lietuva paliekama savarankiškai ir po Vytauto mirties.

Kokios nuotaikos viešpatavo to meto Lietuvoje rodo ir toji aplinkybė, kad Salyno suvažiavime 1398 metais Lietuvos didikai ir bajorai paskelbė Vytautą Lietuvos karaliumi. Tas buvo ir savotiškas atsakymas į Jadvygos reikalavimą, kad Vytautas jai mokėtų duoklę už jo valdomas Lenkijos karūnai Jogailos užrašytas Lietuvos žemes. Tuo metu karūnavimosi reikalas dar nebuvo pribrendęs, bet Vytautas planingai prie to ėjo vis labiau Lietuvoje įsistiprindamas. Pagaliau 1429 metais įvyko garsumas Lucko suvažiavimas, kuriame šalia kitų klausimų turėjo būti išspręstas Vytauto vainikavimas Lietuvos karaliumi.

Jogaila pradžioje tam pritarė, bet lenkai iš karto tam pasipriešino. Lenkų delegacija tiek įniršo, kad iš Lucko išvyko dar suvažiavimui nepasibaigus išsiveždama ir Jogailą. Pagaliau Vytautas paskiria vainikavimo datą -- rugsėjo 8 dieną ir ima atvirai ruošti karui su Lenkija. Lenkai griebiasi paskutinės priemonės -- ėjga sutrukdė vainiko pristatymą laiku. Vainikavimas turėjo būti atidėtas vėlesnei datai, bet jos nesulaukęs Didysis Lietuvos Kunigaikštis mirė 1430 m. spalio 27 dieną. Vytauto planas apsaugoti Lietuvos suverenumą vainikuojantis karaliumi buvo sutrukdytas. Nepavykus Vytautui išsipainioti iš lenkų po krikšto priedangą priemestų pinklių, Lietuvos likimas liko tamprai surištas su Lenkijos likimu iki abiejų valstybių padalinimo 1795 metais.

Vargiai būtų galima Jogailą laikyti Lietuvos interesų išdaviku. Bendras dviejų suvereninių valstybių, Lietuvos ir Lenkijos, frontas buvo reikalingas apsigynimui nuo kryžiuočių ir nuo kylančios Maskvos galybės. Tą Jogaila gerai suprato, bet tą aplinkybę lenkai stengėsi išnaudoti savo tikslams. Čia ir iškilio Vytauto kaip politiko ir valstybininko genijus, kad jis puičiai permatė lenkų kėslus ir visomis priemonėmis stengėsi pastoti jiems kelią. Jis ir visomis kitomis savybėmis buvo žymiai pranašesnis už Jogailą. Jei Jogaila buvo beraštis ir be lietuvių mokėjo tik rusų ir gudų kalbas, tai Vytautas buvo raštingas ir be minėtų kalbų dar mokėjo vokiečių ir lotynų kalbas.

Nebežinodami kaip priešin-tis Vytauto užsispyrimui vainikuotis karaliumi, lenkai pasislėgė jam Jogailos karūną, nuo kurios Vytautas nedvejodamas atsisakė. Jam buvo pasiūlyta ir Čekijos karūna, bet ir tos Vytautas nepriėmė. Lenkamis atrodė kad Vytautas troško karaliaus garbės, tuo tarpu Vytautas turėjo kitus tikslus -- jis nenorėjo būti karalius-kaliny, koku buvo Jogaila Lenkijos ponų rankose, bet pilnaties valdovas savo šalyje ir tarp sąvųjų -- visiškai suvereninės Lietuvos karalius.

Vertindami Vytautą kaip vieną iš genialiausių valdovų Lietuvos ir lietuvių tautos istorijoje galėtumėm padaryti jam ir pagrindinį priekaištą, būtent, kad jis nepasirūpino lietuvių tautos kultūros puoselėjimu. Čia gaunasi ir savotiškas paradoksas -- beraštis Jogaila istorijoje žinomas kaip jo vardu universiteto Krokuvoje įkūrėjas, tuo tarpu žymiai daugiau išspręs Vytautas panašius garbės neturi.

Užbaigus Vytauto Didžiojo garbei skirtą minėjimo istorinę apžvalgą, tektų mesti žvilgsnį į šių dienų rusų okupaciją kėnlandiją Lietuvą ir jos padėtį tarptautinėje arenoje. Deja, ribotas laikas to padaryti neleidžia, tad tenka tenkintis keliom pastabom apie Lietuvą rytą.

Šiandieninė ir artimiausia pramatomata ateitis nerodo prosvaitų mūsų pavergtai Tėvynei, bet už tat žiūrint iš tolimesnės perspektyvos matomi aiškūs ir neabejotini brėkščiančios laisvės spindulėliai. Nepasotinamas dabartinės Rusijos valdovų imperializmas ir nepaprasta okupuoto krašto ir pačios Rusijos gyventojų priespauda susilaukia vis didesnio dėmesio laisvajame pasaulyje ir opozicijos pačioj sovietinėj imperijoj.

Sovietinės Rusijos nepasotinamo imperializmo aukomis yra netik Lietuva ir jos kaimynės į šiaurę, bet ir visa eilė taip vadinamų satelitų, kaip Čekoslovakija, Bulgarija, Lenkija, Rytų Vokietija ir Rumunija vien tik Europos kontinente. Kai prieš penketą metų komunistinė Čekoslovakija bandė pasukti laisvės ir liberalizmo keliu, tai už tokį bandymą buvo iš naujo okupuota ir žiauriai sutramdyta. Tada gimė taip vadinamoji Brežnevo doktrina, kurią galima apibūdinti vienu sakiniu -- jei palivai į sovietinės meškos nagus, prarask viltį iš ten išsivaduoti.

Bet nei čekai, nei bet kuri aukščiau suminėty tautų nepraranda vilties išsivaduoti, kaip lygiai jos nepraranda ir lietuviai. Prie to reikia neužmiršti, kad šitam carų laikais vadi-

(Nukelta į 4 psl.)

TOLMATOS ŽIBURIAVIMAI... (13)

AR VERTA ŽIURĖTI!
WASHINGTONĄ?

JURATĖ STATKUTĖ-DE ROSALES

Žvelgiant į Washingtoną, visų pirma tenka atžymėti, kad JAV-bių istoriniai siekia, politinės priemonės ir bendraivaldosena, sakyčiau visa "politinė psichologija" yra savita ir skiriasi nuo kitų kraštų politinės galvosenos.

JAV-bės turbūt yra vienišas kraštas stojęs į kovą už nepriklausomybę dėl... arbatžolių kainos! Pabandykime mes įsivaizduoti nors vienai akimirksniui tautinį sukilimą pav. Lietuvoje dėl arbatžolių ar kitos maisto prekės kainos, ir tuomet mes pastebėsime kokia didelė psichologinė praraja skiria Europos ir JAV politines motyvijas.

Istorinėje perspektyvoje, JAV-bės iškyla kaip klasiškas pramonės - prekybos kraštas. Ypač JAV karinė politika, kurios pagrindas yra išlaikyti visuose žemynuose pakraščio bazes niekur neįsiviliant į žemyno centrą, sudaro būdingą visų tolimos istorijos jaunų prekybinių imperijų bruožą: taip elgėsi pav. finikičiai ar sen. graikai. Vėlesniai europiečiai "teritorinės politikos" tradicijai, toks karinis elgesys yra nesuprantamas.

Praktikoje, JAV atominė galybė yra ne teritorinės agresijos įrankis, o tiksliai ekonominio plėtojimosi apsaugos skraistė. Čia vėl, žvelgiant europietiškos "teritorinės politikos" akimis į 50-to dešimtmečio politiniai neišnaudotas JAV atominio monopolio galimybes, ano laikotarpio JAV

užsienio politika išrodo absurdišką; tačiau ekonominiai žiūrint, ana "taikos" politika leido JAV prekybai plėtotis ir augti.

Ekonominio pobūdžio imperijai yra būtina užtikrinti tris dalykus: taiką, laisvę prekybai ir pirkėją. Taigi taika būna užtikrinama užleidžiant nesantaikas keliančias teritorijas kitų valstybių kontrolei (pav. rytų Europos ruožo atidavimas sovietams 1945 metais). Laisvę prekybai yra užtikrinama savo monetos pavertimu tarptautine valiuta (doleris). O pirkėjų nustoiant, šie yra dirbtinai pagaminami su stiprinant atsilikusias valstybes (šiuometiniai prekybos santykiai su sovietais).

Visais trim atvejais, ilgalaikiai žvelgiant, yra daromos likiminės politinės klaidos. Užleidus ypatingos geopolitinės svarbos rytų Europos ruožą sovietams, yra sukuriamas karinio varžovo galybė, priedu dargi per tekusi tais žemės turtais, kurių JAV-bėms gyvybiniai trūksta: aukso ir nafta. Išplečiant dolerį visame pasaulyje nebėra kaip jo paremti - prasideda infliacija. Su darant prekybos sutartis su sovietais, yra šiems suteikiama galimybė pavyti ir pralenkti JAV jų pačių srityje: pasaulinės ekonomijos kontrolės srityje.

Ir taip, negailestingam politinių atsakomybių ratui besisukant pirmyn, vieną gražią dieną JAV-bėms tenka prisiminti prastą tiesą, kurią jau XVII šimtyje prancūzų finansų ministeris Colbert kartodavo savo kariaiui: "Faites moi de la bonne politique, et je vous ferai de bonnes finances" -- suprask, be geros politikos, negali būti gerų (ilgalaikių) finansų.

Nustojus atominės jėgos monopolio ir užsiauginus tokį priešininką kurio dabar prisieina biotis, išsivimus iki deficito, išsiplėtus pasaulyje su savo valiuta iki infliacijos, išeikvojus reikalingiausią žaliavą, yra pradėdama ieškoti naujų kelių. Atsiranda vadinamosios "realpolitik" mada.

Deja, Europoje gimusi ir išaugusi "realpolitik" remiasi išimtinai ilgalaikės teritorinės ekspansijos pagrindu, kuris JAV ekonominės imperijos atveju yra nepritaikytinas.

Kaip pats Kissingeris yra nurodęs, Metternicho ir Bismarko real politikos "idealai" iš tiesų susivedė į didžiųjų galybių sąjungos meną. Tačiau tarp anos vokiškos ir dabartinės JAV "real" politikos yra esminis ir nesutaikomas skirtumas. Metternicho "šventosios Sąjungos" tikslas buvo sutvirtinti visų sąjungininkų naujai užkariautų žemių ilgalaikę

kontrolę ir tuo pačiu sąjungai buvo visiems jos dalyviams vienodai reikalinga. Bismarko įvairios sąjungos (jos keitėsi pagal reikalą) irgi buvo skirtos išimtinai tam, kad užkariauti naujas teritorijas, ir sąjungininkų lojalumas jose buvo palaikomas teritoriniais pažadais. Tuo tarpu JAV "šventoji sąjunga" su sovietais ir kiniečiais tegali būti palaikoma prekybiniais pažadais, kurie sovietus ir kiniečius domina tik tiek, kiek jie gali eventualiai pagreitinti pasirošimus karui ir tolimesnės ekspansijos.

Tragiškai, šiuo metu, dabartiniai JAV su sovietais pasikalbėjimai tęsia įprastą amerikiečių paprotį kalbėtis su kitomis tautomis visai nesuvokiant, jog vieny ir kitų galvosena bei "sąjungininkų" siekiai yra skirtingi, gal net priešingi vieni kitam. Čia tariasi pirklys su plėšiku: pirklys taikosi praplėsti savo rinką, o plėšikas tuo tarpu ieško pirmos progos durti peilių nugarą...

Kai plėšikas peilių išsitrauks, tuomet JAV gal pagaliau supras nuo seno akinančią tiesą: jog pasaulio galybių lygsvara, o drauge ir JAV likimas, didžia dalimi priklauso nuo rytų Europos tautų pajėgumo -- ar nepajėgumo -- suteikti Eurazijai geografinę, politinę, psichologinę ir moralinę lygsvarą.

WANTED AT ONCE
1ST CLASS SKILLED
WELDER-FITTERS
Experienced in structural welding.
Union shop, sick benefits, paid hospitalization. Full time. Day shift.
Apply in person.
CLEVELAND BEACON PRODUCTS CO.
860 Addison Rd., Cleveland, Ohio
An Equal Opportunity Employer (68-77)

ŽIEMOS EKSKURSIJA Į
LIETUVĄ

Išvyksta 1973 m. gruodžio 21 dieną —
grįžta 1974 m. sausio 4 dieną.

15 dienų (Vilniuje 5, Kaune 1, Rygoje 5,
Leningrade 2, ir Helsinkyje 2 d.).

IŠ BOSTONO IR NEW YORKO
Kaina tik \$696.00

VYKSTANTIEMS IŠ CHICAGO — \$100.00
IR IŠ CLEVELANDO — \$74.00 DAUGIAU.

Grupėje dalyvių skaičius ribotas —
NESIVĖLUOKITE!

Smulkesnių žinių ir registracijos reikalu
kreipkitės į:

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway
South Boston, Mass. 02127
Telefonas: (617) 268-8764

Savininkė: Aldona Adomonienė

VIENINTELIS LIETUVIS KAILININKAS

NORMANAS BURŠTEINAS

185 North Wabash Avenue

2nd Floor

Chicago, Ill. 60601

Tel. 263-5826 (įstaigos) ir

677-8489 (buto).

Špionažo spąstuose (3)

Žmogus, su kuriuo
nesinorėtų gerti...

Net medžio pavėsy karštis buvo sunkiai pakeliamas, Eugenijus Michailovič Pagodinas atrišo kaklaraštį ir atsėgė marškinius. Toli laukuose, kitą pusę kelio, jis matė būrį moterų besilankstančių prie žemės ir kažką dedančių į maišą. Bet jis, būdamas miestelėno sūnus, nežinojo ką jos renka. Gi netoli prie KGB automobilio pasilenkęs mechanikas, tvarkė motorą.

-- Ar suradote ką nors? -- paklausė Pagodinas mechaniko.
-- Atrodo, kad pompa užsikimšusi, -- atsakė šis nepakeldamas galvos.

-- Kiek laiko truks pataisyti? --
Mechanikas numetė raktą į savo įrankių dėžę ir pasižūrėjo į Pagodiną.

-- Nesukubinkite manęs, Jūs ir taip turėjote laimę, kad suradote čia žmogų, kuris nusimano apie motorą.

-- Š... -- nusikeikė angliškai Pagodinas ir atsukęs į savo bendrakeleivį, pakartojo keiksmą žodį rusiškai. -- KGB galėtų savo automobilius laikyti tvarkoje, kad jie keliuose negestų, kaip šis. Na, Zaicev, tikėkim, kad greit galėsime toliau važiuoti. Tęsk savo nebaigtą istoriją.

Stojan Aleksandrovič Zaicevas iš paviršiaus neatrodė žavus. Jo akys buvo paraudonavusios, šnervės didelės ir burna pilna sugedusių dantų. Jis garsiai nusikvatojo pagalvojęs ką ruošiasi pasakyti.

-- Tu tik įsivaizduok, Furceva pasikėlusį sioną užsikorė į Bolšoj teatro sceną ir pradėjo rekti spieglančiu balsu... -- Čia Zaicev suspaudė pirštais savo nosį ir bandė pamėgdžioti jos balsą -- "Žinrėkite, Jūs bukapročiai, Aš esu Kultūros ministrė ir jums sakau, kad tai dekadentiška. Arba Jūs užsidėsite kitus kostiumus, arba premjera bus anuliuota". Bet baletmeisteris buvo nuostabus. Jis pasižūrėjo Furcevai tiesiai į jos dogmatiškas akis ir atsakė:

"Kostiumai yra integralinė dalis baleto dvasios. Jei juos panaikins, aš pasitraukiu".

-- Ir kas laimėjo? Furceva? -- Tu taip galvoji? -- linksmai nusikvatojo Zaicevas atsiremdamas į medį. -- Žinai aš buvau premjeroje ir mūsų naujasis liberalizmas šokinėjo scenoje -- krūtys, krūtys ir visur tik krūtys. Mūsų socializmas atgyveno.

Abu vyrai sąmoksliai nusi juokė.

-- Zaicev, mano drauge, tu vis puikioje formoje, -- pasakė Pagodinas, -- Tau klojasi gyvenime.

-- Negaliu skystis, Aš vedu puikų gyvenimą. Aš esu viešpats šiuo metu ir tas man teikia komfortą. Aš keliuos 10 valandą ryto, išgeriu puoduką arbatos ir paskui prie darbo, jei tai galima būtų pavadinti darbu, keturias valandas aš mokinu keletą pažengusių šachmatuose studentų. Aš lošiu trijose ar keturiose šachmatų varžybose per metus ir visad laimi.

Pernai parašau knygą ir mano studijos apie šachmatus yra atspausdintos Prancūzijoje. Aš pats patikrinu vertimą. Ir už tai iš ten gaunu pinigų. Užsienio valiuta man leidžia turėti ko širdis pageidauja. Tu manai mano apartamentą: stereo iš Vakarų Vokietijos, kostiumai itališki, naujausios prancūzų knygos. Net su tokiu veidu, kaip mano, aš galiu turėti visas moteris kurias noriu. -- Ir Zaicevas galvos judėsiu parodė į bendrakeleivę blondinę, kuri buvo kiek storoka, dabar sėdėdama prie upelio kojoms taškėsi vandeny ir vėdinosi nosinaite.

-- Man sakė, kad tu esi tikras donžuonas, -- pasakė Pagodinas, -- Ar tau patinka taip skraidyti nuo vienos moters prie kitos, kaip plaštakai?

-- Ak, mielas Evgenijau Michailovič, -- atsiduso Zaicevas, -- Aš visad žinojau, kad tu sielos gilumoje buržuju. Ar tai mane patenkina? Geriau paklausk, ar aš turiu malonumo ištuštinti butelį lenkiškos geros vodkos? Tu matai ką aš noriu pasakyti?

-- Ir politinė atmosfera, kurioje tu vedi tokį puikų gyvenimą? -- paklausė Pagodinas.

-- Cha, cha! Aš žinojau, kad tu prie to prieisi. Kartais, kai slogutis užgula širdį... -- Zaicevas pasisuko pasižiūrėti, ar mergina nesiklauso ir pusbalisiu tęsė -- aš išvaikau merginas, užgesinu vokišką stereo, pradėdau gerti rusišką vodką ir rašau esay. O, Dieve, tu turėtum paskaityti, ką aš esu parašęs ir laikau stalčiuje.

Abu vyrai pasižūrėjo vienas į kitą tyloje...

-- Žinai kas man atėjo į galvą, -- pradėjo Pagodinas, žinrėdamas į Zaicevą, ir pradėjo kalbėti apie žmogų, kuriuo jau dvi savaites rūpinosi A. J. Lewinter. -- Aš neesu mokslininkas ir negaliu įvertinti jo informacijų kokybę. Bet pasakysiu vieną, aš praleidau keturiolika valandų lėktuve su tuo amerikiečiu, ir jei jis yra kitkas negu sakosi, tai yra geriausiai išreniruotas aktorius kokį kada būsiu sutikęs.

Zaicevas susimąsčiusiai pa lingavo galvą.

-- Jei šis reikalas pasiseks, -- pasakė jis, -- tai tavo karjerai smarkiai pagelbės.

-- Taip galėtų.

-- Ar kas temdo tavo sprendimą? -- paklausė Zaicevas.

-- Taip.

-- Ir jei tu rašytumei dėl savo stalčiaus, ką pasakytumei?

-- Tai labai komplikuota stalčiui, -- atsakė Pagodinas. -- Mūsų techniškas personalas, kurie apklausinėjo Lewinterį Obninske, juo stebisi. Šis tipas išklojo visą potvynį formulių. Jokios abejonės, tai trajektorijos formulės. Ir jokios abejonės, kad tai trajektorijos ofenzyviųjų raketų su neofenzyviniais užtaisais, skirtos suklaidinti mūsų gynybą. Bet kol amerikiečiai nešauda, mes neturime galimybės sužinoti ar tai jų Mirv trajektorijos.

-- Tad Jūs niekad nebūsate tikri, ar informacijos yra autentiškos?

-- Taip, Mes negalime patikrinti šių informacijų. Viską ką galime, tai kontroliuoti tik šį žmogų. Ir Maskvos bosams šis reikalas nepatinka. Jie randa, kad tai gauta per lengvai ir panašu į spąstus. Jei jie būtų mokėję už šias informacijas, tai kitas reikalas. Bet jis jas atnešė veltui.

-- Ir ką tu galvoji?

Pagodinas truputį susimąstė.

-- Aš tikiu... kad jis tiki, kad informacijos autentiškos.

-- Kaip įprasta, drauge, tu neatsakei į klausimą. Bet nieko, aš tavęs nebeklausinėsi daugiau. Tačiau pasakyk man, ką panašus tas amerikietis?

-- Tai nėra žmogus, su kuriuo norėtum ištuštinti butelį, bet jis yra įdomus. Jis pilnas jausminių prieštaravimų. Skrendant lėktuvu pusę kelio jis man atskaitė konferenciją apie ekologiją...

-- Apie ką?

-- Apie ekologiją. Ir be pertraukos mane klausinėjo ar Rusijoje į laikys herojumi ar išdaviku? Su savimi jis pasiėmė tik vieną kostiumą, bet turėjo prisikroves piliulių nuo slogos, shampooing nuo pleiskanų ir savo dantų rentgeno nuotraukas. Ir kai sėdome lėktuvu, mes tuos dalykus iš jo atėmėme, nes niekad nežinau kas tai per triukas. Zaicevas išsitęsė.

-- Nuostabu, Aš norėčiau vieną dieną su juo susitikti. Pasakyk man ar jis bėga nuo kono? Ar jis siekia ko nors?

-- Aš nesu tikras, bet man atrodo, kad jis yra nusivylęs savo gyvenimu praity.

-- Aš niekad nemaniau, kad tavo darbas yra tiek psichologinis, -- pasakė Zaicevas, bet tai skambėjo ne ironija, o komplimentu.

-- Pagaliau tu supranti mane, -- pasakė Pagodinas, -- Tikrume mes abu darome panašius dalykus. Mano amatas nešnipinėjimas, bet vst špionažinį žaidimą, kaip tu darai šachmatuose. Aš bandau įsivaizduoti, ką šiuo metu amerikiečiai bando daryti, o jie bando įsivaizduoti ką mes ruošiamės daryti. Ir paskui aš stengiuos įsivaizduoti, ką jie galvoja ką mes darome. Ir taip ad infinitum.

Tuo metu prie jų prisitartino mechanikas.

-- Poni, aš manau, kad Jūs galėsite važiuoti.

Ir už minutės jie jau važiovo.

-- Išsodindamas mus dažoje gal sustosi valandėlei išgerti arbatos? -- paklausė Zaicevas.

-- Nemanau, Aš turėjau būti 3 valandą Obninske, bet dėl motoro sugedimo smarkiai pasivėlavau.

-- Tad užsuk pas mus grįžęs Maskvon. Mano namuose visad pilna draugų, yra neišbaigiami rezervai vodkos, daugybė gražių moterų, kas tau, kaip nevedusiam, praverstų. Be to, man net kažkas pažadėjo atnešti haschiš.

-- Pasistengsiu, -- atsakė Pagodinas. -- Bet jie šio reikalo nebaigs anksčiau dešimties dienų. Tarp Maskvos ir Obninsk vyksta tikras karas ir tokie dalykai greit nesibaigia.

-- Palik tuos dalykus kitiems ir atvažiuok pas mus.

-- Negaliu, -- atsakė pagodinas, -- Aš per daug toli į šį žaidimą įsivėliau.

(Bus daugiau)

WANTED 1ST CLASS
MACHINISTS
ENGINE LATHE
TURRET LATHE
MILLING MACHINE

Must be able to set up work from blue prints and close tolerance. Paid hospitalization and insurance, paid holidays, vacation plan.

JAMES C. HEINTZ CO.
DIV. OF MYERS INDUSTRY
3738 W. 143rd St.
Cleveland, Ohio
216-252-7620

(73-79)

KŪRYBA IR MOKSLAS

Rašytojas ir literatūros kritikas Pranas Naujokaitis.

G. Naujokaičio nuotrauka

Pranas Naujokaitis rašo — "LIETUVIŲ LITERATŪROS ISTORIJA"

PASIKALBĖJIMAS SU AUTORIUMI

Neseniai Aloyzas Baronas rašė apie asmens vaidmenį projekte, kuris savo plačia esmepriklausytų kolektyvo iniciatyvai ir kolektyvo talkai. A. Baronas priėjo nuomonės, kad dažnai vieno asmens iniciatyva, talentas ir pastangų sankaupa ties spręstina problema nuveikia daugiau už kompiškuotą, sudėtingą, netgi biurokratišką kolektyvo darbą. Su ta nuomone tenka sutikti. Kas davė mums "Lietuvių enciklopediją"? Vieno asmens iniciatyva, subūrusi paskiras pajėgas, J. Kapočius. Kas parengė milžiniškos apimties ketvertą "Mūsų Lietuvos" tomų? B. Kviklys. Kas įfiltravo į angliškai kalbančią visuomenę apie 40 lietuvių autorių vertimų? S. Zobarskas. Prisimename dr. V. Sruogienės "Lietuvos istoriją" ir E. Čekienės iniciatyvą ties "Lithuania 700 years" veikalu iki ketvirtosios jo laidos...

Pavyzdžių yra daug. Jie įvairūs ir įtakingi. Su dėtingas kolektyvo veikimas kartais siublišksta prieš veržlų, iniciatyvos sklidimą, idėjos ir darbo sistemos vediną asmenį.

Mūsų kultūros sąvadamams reikia veiklų, apglėbiančių visumą, nelyginant išsamios, bešališkos kartotekos; mums reikia savo fragmentais chaotiško reiškinio susiteminimų. Tokie veikalai įgalina jungti fragmentus visumon, apžvelgti kultūrinio reiškinio panoramą. Ir, štai, lietuvių literatūros visumai suvokti nėra priemonės, talinančios pažinimui. Nėra atitinkamo informacinio veikalo. Tema monumentali. Studijos parengimo sąlygos sunkios. Reikia finansinių resursų. Reikia iniciatyvos.

Prieš keliolika metų "Lietuvių literatūros istorija" buvo išleista Vilniuje, bet šiame leidinyje, betaikant ideologinės atrankos metodą tikrai nėra visumos pano-

ramos ir vertybių balanso.

Iševija beturi konspektišką Tiubingeno "Patrijos" 1948 metais išleistą Prano Naujokaičio "Lietuvių literatūrą". Knyga buvo skirta tremtiniškai mokyklai. Per ketvirtį šimtmečio materialiai vis turtėjanti iševija nesirūpino išleisdinti naujo, pilnesnio to žanro veikalo: nei privati iniciatyva, nei Rašytojų draugija!

LB Kultūros Fondas ir Lietuvių Fondas sutarė išleisdinti Lietuvių literatūros istoriją. Veikalui parengti neorganizuota redakcinės kolegijos. Nueita praktišku keliu. Pakviestas vienas autorius žinovas. Tai rašytojas Pranas Naujokaitis, kuris, savo iniciatyva, renka medžiagą, konsultantus, nustato veikalo struktūrą, metodą...

Pranas Naujokaitis, greta savo gausių poezijos ir beletristikos veikalų, plačiai žinomas kaip literatūros kritikas. Pradėjęs recenzijomis Naujoje Romuvoje, Židinyje, jis tęsė kritiko darbą iševijoje. Jo vertinimo metodas: modernus objektyvizmas, kur išei ties punktais yra veikalo struktūralizmas, meninės tiesos poleiško rezultatai, siužetinis balansas. Knygos autorių P. Naujokaitis palieka už veikalo ribų. Vien tik tai veikalas, kaip toks, atstovauja savo idėjiškumą, beidėjiškumą, problemų sprendimą...

Dirvos skaitytojų dėmesiui pateikiamas tikrai įdomus pokalbis su rašytoju Pranu Naujokaičiu.

-- Juk sumanymas rašyti Lietuvių literatūros istoriją nėra spontaniškas projektas, ir visuo-

simoto veikalo apimtis plati, temagvybinga. Beje, analogiškas veikalas jau išleistas Vilniuje.

-- Džiaugiuosi "Dirvos" dėmesiu mano rašomam veikalui. Fastaruju laiku jaučiama keistoka kai kurių mūsų informacinių šaltinių pastanga "nutylėti" šį Lietuvių Fondo projektą. Tačiau darbas sėkmingai žengia į tikslą. Sumanymas parašyti Lietuvių literatūros istoriją nėra staigmena, nėra tai "revanšas" marksistiniu metodu patiektam analogiškam veikalui Vilniuje. Objektvyviai parašytoji Lietuvių literatūros istorija turės būti vienas stambesniųjų iševijos kultūrinių darbų. Tokio veikalo mes iki šiol labai stokojome. Tas trūkumas skaudžiai jaučiamas neturint bendro, apžvalginio tos temos veikalo. Kai kurie rašytojai ir kultūrininkai senokai ragino mane išleisti antrą papildytą laidą mano Vokietijoje prašytos, 1948 metais išleistos "Lietuvių literatūros". Šitai iš to raginimo, iš tų užuominų, kilo sumanymas rašyti išsamesnę lietuvių literatūros istoriją. Daugeliui tokia istorija atrode reikalinga, nes okupuotoje Lietuvoje išleista, kelių autorių (net su akademikų titulais) parašyta "Lietuvių literatūros istorija" nėra pilna ir objektyvi. Pav. veikalas visiškai ignoruoja daugelį iševijos rašytojų, todėl, formaliai, neapima visos mūsų literatūros. Bet tas formalus defektas itin apsunkintas autorių pristatymo metodu. Knyga parašyta laikantis marksistinės metodologijos, literatūriniai faktai dažnai iškreipti, istoriškams reiškiniams suteiktas skaitytojus klaidinantis aiškinimas dėl iš rusų paimtos terminologijos (pav. Feodalinis periodas, etc.). Antitikroviškais tvirtinimais nuspaltinti puslapiai kai kada atrodo poli-

Taip jau išėjo, kad po visų vasaros stovyklų, rudens sezono veiklą pirmasis pradėjo sktn. Stepo Kairio muzikinis vienetas Toronte, kai rugsėjo 7 d. čia atvyko vieneto pakviesti muzikai Alfonsas ir Ona Mikulskiai, maloniai sutikę muzikališkai palavinti vienetą. Jie davė 4 pamokas atskirai pučiamiesiems ir kanklėms ir abiem grupėm bendrai. Rugsėjo 9 d. naujai išmokyti tėvams ir svečiams teko džiaugtis padaryta didele grupės pažanga ir stebėtis, kaip per tokį trumpą laiką galima buvo tai atsiekti. Bet, žinant, muzikų Mikulskių pasiruošimą, patirtį ir pedagoginius talentus, taipgi ir vieneto pakankamą lygį, darėsi aiškiau ir suprantamiau. Kaip ten bebūtų, tėvams buvo didelis pažangos siurprizas. Atsirado paskatos kai kuriems jungtis į vienetą. Muz. Mikulskiai reiškė savo pasitenkinimą grupe, kad ji rodanti

tinės propagandos dėsty mu. Iškreipti netgi knygoje paminėtų rašytojų kūrybiniai veidai (Pav. autoriai dvasiški). Dažnai prosovietiniai eilia-kaliai, grafomanai, pristatomi plačiau už tikrus talentus. Tad tokie vilniškės laidos "Lietuvių literatūros istorijos" puslapiai ir ateityje liudys, kad knygos turinys buvo įtakojamas politinių cenzorių.

Šias detales tenka paminėti tikslu parodyti, kad Vilniuje išleistoji "Lietuvių literatūros istorija" turi aibes agitacinių pareiškimų, nesiderinančių su laisvu, objektyviu mokslu.

Atsigrįžus į mūsų aplinką, tenka tarti, kad iševijoje išleista kelių autorių parašytą knygą "Lietuvių literatūra svetur" nėra lietuvių iševijos literatūros istorija. Knyga nukrypo į "Literatūros lankų" srovinę kritiką, į apriorišką definicijas, net į polemiką su aptariamu autoriumi.

Tad daugelis man siūlė užkaišioti esamas senoje mano knygoje spragas ir antra laida pakartoti 1948 metų veikalą. Man atrode, kad spragų kaišiojimas nėra tikras problemos sprendimas. Todėl ryžausi rašyti pilną lietuvių literatūros istoriją nuo pirmosios lietuviškos knygos išleidimo iki pačių jauniausių autorių okupuotoje Lietuvoje ir iševijoje.

Mano rašomas veikalas yra apžvalginis - vertinamasis: duodama trumpos laikotarpio apžvalgos, paliečiamos autorių kūrybos sąlygos, duodama biografinių ir bibliografinių žinių, svarbesnieji kūriniai išsamiau nagrinėjami, padaromos apibendrinančios, vertinamosios išvados.

(Bus daugiau)

MUZIKAI MIKULSKIAI PADĖJO TORONTO

SKAUTAMS

Sktn. Stepo Kairio muzikinio vieneto vadovai G. Kalinauskas ir S. Valiūnaitė su muzikais Alfonsu ir Ona Mikulskiais po koncerto. St. Dabkaus nuotrauka

meilės lietuviškiems instrumentams ir norinti tobulėti. Jie pažadėjo greitai aplankyti Torontą ir su grupe padirbėti. Už visą vienetas muz. A. ir O. Mikulskiams nuoširdų ačiū. Be jaunųjų vadovų šių kursų organizmų ir svečių priėmimu rūpino-

si G. Valiūnienė, M. ir L. Kalinauskai, p.p. Janikačiai, p.p. Vaitkai, kurių namuose svečiai buvo apsistoję ir kurių namuose arčiau su grupe susitaria vadovai turėjo progos su muzikais pasimatyti ir praleisti vieną-kitą valandėlę. Ačiū jiems visiems. (čs)

Muz. Ona Mikulskienė ir kanklių grupės vadovė Snaigė Valiūnaitė. St. Dabkaus nuotrauka

TALKON! TALKON!

"9% UŽ LIETUVIŠKUMĄ"

New Yorko Kutūros Židiniui užbaigti, Tėvai Pranciškonai išleido PASKOLOS LAKŠTUS arba "MORTGAGE BONDS" MOKANČIUS 9% PALŪKANŲ. Procentai išmokama kas metų ketvirtis. Visi lietuviai gali investuoti po \$1,000 -- ar daugiau. "Bonds" bus atperkami po penkerių metų. Reikalui esant, pinigais galima atsiimti po trijų metų.

Paskolos garantuotos Tėvų Pranciškonų Vienuolijos ir Lito Bendrovės.

Prašom pasinaudoti sekančia forma šių "BONDS" užsiprenumeravimui.

GERB. TĖVAI PRANCIŠKONAI

Čia siunčiu čekį sumoje \$,00.00, už kuriuos prašau atsiųsti Jūsų virš minėtas Bonds. Aš suprantu, kad už šiuos bonds bus mokama 9% metinio dividendo sekančiais: 8% metinio dividendo bus išmokama kas metų ketvirtis ir 5% ekstra dividendas bus pridėtas atperkant šiuos bonds po 5-ųjų metų.

Aš turiu teisę šiuos bonds iškeisti po trijų metų, bet tada metinis dividendas bus tik 8%.

Šiuos bonds prašau užregistruoti sekančiais:

Mano vardu _____

Mano vardu lygiateisiai su _____

Skandiu vardu _____
paskiriant mane kaip legalų globėją.

Pavardė ir vardas _____

Adresas _____

Social Security numeris _____

Parašas _____

Prašom siųsti:

Franciscan Fathers c/o Litas Investing Co.
86-01 114th St., Richmond Hill, N.Y. 11418
Tel. num. 212-441-6799

DETROITO LIETUVIŲ ŽINIOS

ANTANAS GRINIUS

Gen. Jonas Černius režisieri Zuzanai Arlauskaitė-Mikšienėi prisega šaulių žvaigždės ordiną, jai minint 60 metų meninės veiklos sukaktį 1967 m. spalio 28 d. Detroito Lietuvių Namuose. K. Sragausko nuotrauka

NUSILEIDUS UŽDANGAI...

Spalio 2 d. negailėtinai mirtis iš gyvųjų tarpo išskyrė detroitiešiams labai brangų asmenį -- režisierę ir aktorę Zuzaną Arlauskaitę-Mikšienę.

Zuzana Arlauskaitė gimė 1889 m. rugpjūčio 28 d. Šiauliuose. Čia ji praleido savo jaunus dienas ir baigė keturklasę. Rygoje išgijo mokytojos profesiją ir vėliau Petrograde brandos atestatą.

Gyvendama Rygoje ir Petrograde buvo lietuvių vaikų mokytoja. Šalia mokytojos profesijos ji turėjo ir kitą: nuo pat jaunų dienų mėgo teatrinių darbų. Šiauliuose buvo "Varpo" draugijos narė ir bibliotininė. Rygoje "Giedros" sekcijos aktyvi dalyvė. Į sceną pirmą kartą ji išėjo 1907 metais Rygoje su lietuvišku vaidinimu "Audra giedroje". Vėliau 1908 metais Zuzana vaidino "Blindos" pastatyme, kurį režisavo G. Lansbergis. Tuo laiku rusų žandams suklaidinti statomų veiklų programose aktorijų pavardės buvo žymios slapyvardėmis. Zuzana vaidino Virvitos slapyvardžiu.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, ji su kitais aktoriais iš Petrogrado buvo pakviesta į organizuojamą Lietuvių Dramos Teatrą Vilniuje. Lenkams okupavus Vilnių, tos draugijos aktoriai laikinai susimetė Jurbarko.

1919 m. lapkričio mėn. buvo suvaidinta S. Čiur-

lionienės komedija "Pinigėliai". Vaidintojų sąsąta buvo: Zuzana Arlauskaitė-Mikšienė, V. Dulaitis, E. Racevičienė, J. Strazdas, A. Kernauskas, A. Busilas ir S. Glemžienė.

Kauno Valstybiniame Teatre Zuzana dirbo iki 1931 m. Jau būdama pensijoje, dar vaidino O. Rykaitės, V. Bičiūno ir kituose pastatymuose.

Gyvendama Kaune buvo V. Putvio moterų būrio šaulė-vėliavnešė ir švietimo vadovė. Jos rūpestis -- vaidinimai ir koncertai. Jai energijos niekuomet netrūko. Buvo pareiginga ir paslaugi šauliškuose reikaluose, visados žodį ištęsianti ir tvirta savo pažiūrose. Už nuopelnus Lietuvai švietimo darbe, apdovanoja Vytauto Didžiojo ordinu, už teatralinį meną Valstybės Teatro garbės ženklu ir už šaulišką veiklą tremtyje, čia Amerikoje, apdovanoja šaulių žvaigždės ordinu.

Ji skaudžiai pergyveno pirmą bolševikų okupaciją. Antrą kartą bolševikams ateinant į Lietuvą Zuzana su šeima atsikėlė Vokietijoje-Ingolstate. Sunkiose tremties sąlygose ji nepalūžo ir suorganizavo teatrą ir pati vaidino.

1949 m. atvyko į Ameriką ir apsigyveno Detroito. Čia suorganizavo Dramos Mėgėjų Sambūrio ir jam vadovavo iki jos jėgos leido. Ji ne tik vaidino ir statė spektaklius Detroito, bet su savo sam-

būriu važinėjo ir po kitus Amerikos ir Kanados miestus. Dramos Mėgėjų sambūrio nario Vinco Žebertavičiaus pasakymu ji surežisavo, vaidino ir pastatė 97 spektaklius. Iš jų 43 teko Detroitui, o visi kiti kitiems Amerikos ir Kanados miestams. Kas išsidėmė, kad ji jokio atlyginių neimdavo ir visuomet dirbdavo veltui.

Zuzanos Mikšienės vaidinimus visi mėgo ir į juos gausiai lankydavosi. Surengtas New Yorke Balfio vakaras, kuriame vaidino Zuzanos sambūris, davė \$1,000.00 pelno, o toks pat Balfui surengtas vakaras Detroito davė \$995 pelno.

Zuzana Mikšienė su savo dramos sambūriu tal-kininkavo ir vaidino visoms lietuviškoms organizacijoms.

Zuzana Arlauskaitė Mikšienė 1967 m. šventė savo menišką veiklos 60 metų sukaktį. Tai sukačiai atžymėti Detroito Dramos Mėgėjų Sambūris ir St. Butkaus šaulių kuopa tą metų spalio 28 d. Lietuvių Namuose jos garbei surengė vakarą su menine dalimi, vakariene ir šokiais. Buvo pastatytas S. Kymanaitės-Čiurlionienės veiklas "Pinigėliai". Režisavo ir vaidino pati jubiliatė ir jos vadovaujamas dramos sambūris. Zuzana Mikšienė buvo net keletos organizacijų garbės narė: šaulių, Kultūros Klubo, Balfio, Detroito Organizacijų Centro, SLA 352 kuos ir kitų.

Spalio 4 d. detroitiešiai gausiai susirinkę į Y. Baužienės laidotuvių namus su ja atsisveikino ir giminėms pareiškė užuojautą.

Laidotuvių Namų koplyčioje stovėjo kuklus karstas, apdengtas Lietuvos vėliava ir ant jos buvo uždėta puokštė gėlių. Už karsto stovėjo kryžius ir viename gale St. Butkaus šaulių kuopos vėliava ir josios pavirslas ir iš abiejų galų kitos puokštės gėlių. Prieš pradėdant atsisveikinimo akademią pati pirmoji tarė žodį ir su Zuzana atsisveikino jos vadovaujamo dramos sambūrio buvusi narė laidotuvių vedėja Yolanda Baužienė.

Atsisveikinimo akademią pravedė LŠST c.v. pirmininkas Vincas Tamošiūnas. Akademijoje su vėlione, pasakydami ir kalbas atsisveikino šių organizacijų atstovai: St. Butkaus šaulių kuopos narija Kutkienė, Detroito Dramos Mėgėjų Sambūrio vardu -- Vincas Žebertavičius, Detroito Kultūros Klubu vardu Stefa Kaunelienė, Karių veteranų vardu plk. Jonas Šepetys, DLOC pirmininkas Antanas Sukauskas, Balfio vardu skyriaus pirmininkas Kazys Ražauskas, LB vardu jos pirmininkas Jonas Urbonas, rašytojų -- Vytautas Alant.

Atsisveikino ir kitų organizacijų atstovai prie jos karsto prieidami ir atiduodami jai paskutinę pagarbą: LŠS Detroito skyriaus pirmininkas Vladas Selenis, Vasario 16 gimnazijos būrelio vadovų vardu Stasė Urbionienė, Lietuvių Fondo

vardu Vytautas Kutkus, Rezistencijos - Santaros vardu Pranas Stanionis, savanorių kūrėjų vardu kapitonas Jurgis Mitkus, Jūrų šaulių "Švyturio" kuopos -- Juozas Bražiūnas. Atsisveikinimo akademijos metu šauliai, šaulės ir dramos sambūrio nariai nešė garbės sargybą. Šauliai: Stefa Kaunelienė ir Leonardas Šulcas, Elžbieta Jodinskienė ir Marijonas Šnapštys, Julija Bliudžiuvienė ir Juozas Augaitis. Dramos Mėgėjų Sambūrio - Kazys Gričius ir Algis Pesys. Garbės sargybos vadovas Petras Bliudžius. Kaip foto reporteris Kazys Sragauskas netik laidotuvių fotografavo, bet ir pinigų rinko Lietuvių Fondui. Atsilankiusieji į jos įamžinimui Lietuvių Fondą suaukojo 418.00.

Akademią baigus buvo sugiedota Marija, Marija ir Lietuvos Himnas. Giedant Lietuvos Himną šauliai nuėmė nuo karsto vėliavą ir perdavė jos vaikams: sūnui Žibuntui (atskridusiam iš Prancūzijos) ir dukrai Nijolei. Ir taip uždanga nusi-leido jai amžinai...

MYKOLŲ PAGERBIMO VAIŠES

Rugsėjo 29 d. Jūrų šaulių "Švyturio" kuopos specialus komitetas, susidedas iš moterų sekcijos, vadovės Veros Kulbukienės, Angelės Šukienės, Juozo Kinčiaus ir Stepo Lungio, Lietuvių Namuose surengė Mykolams pagerbti vaišes ir į jas pakvietė kuopos pirmininką Mykolą Vitkų ir valdybos narį Mykolą Kizlį. Į vaišes atsilankė apie 100 svečių: šaulių, jų šeimoms narių ir artimųjų. Vaišių vakarą atidarė Juozas Kinčius, kuris pasveikinęs svečius ir taręs žodį tolimesnei programai vesti pakvietė Angelę Šukienę. Jai pristačius Mykolų pagerbime dalyvaujančius garbės svečius, žurnalistas Vladas Mingėla pasakė kalbą ir joje apta-skojo Mykolų nueito gyvenimo ke lius.

Kuopos kapelionui kun. K. Simaičiui sukalbėjus maldą buvo pradėtos vaišės. Šaulės Marija Kinčienė, Nelė Urbšaitienė ir Vera Kulbukienė atnešė ir varduvininkams įteikė dovanų: M. Viščiūnės iškeptą tortą ir abiem po menišką kūrinių "Regatą". Mykolams buvo prisegtos gėlių nos rožės, o Mykolo Kizio žmonai raudona rožė. Sugiedota ilgiausią metų!

Vaišių metu varduvininkus, vieni pasakydami ilgesnį, kiti trumpesnį kalbą, sveikino: LŠST c.v. pirmininkas Vincas Tamošiūnas, Kazys Daugvydas, Jurgis Mitkus, Hildagard Knitrienė, Jonas Balsys ir Vera Kulbukienė.

Varduvininkas Mykolas Kizys dėkodamas už surengtas gražias vaišes, įteiktas dovanas, pasakytas gražias kalbas ir sveikinimus paskaitė skirtą broliams šauliams eilėrašį.

Pareikštų gražių linkėjimų ir pagirtas už gražių šaulių kuopos vadovavimą, rengėjams už surengimą šių vaišių, dovanas ir pasakytas gražias kalbas padėkojo kuopos pirmininkas Mykolas Vitkus.

Jis savo padėkos žodyje smulkiai nušvietė kuopos veiklą ir kuriamos Pilėnų sodybos atliktus darbus ir ateityje numatomų atlikti darbų gaires. Šiuo laiku Pilėnų šaulių sodyboje statomas garažas ir jį pastačius bus pradėtas statyti "žuvusiems už laisvę" paminklas. Šio paminklo mecenatas yra šauliai Nelė ir Kle-mensas Urbšaičiai ir šių vaišių metu šio paminklo statymui abu įteikė po \$1,000.00.

Tai vienas ir gražiausias iš mano paskutiniųjų laikų lankytų parengimų. Nors svečių ir neperdaugiausia, bet atvykusieji visi buvo patenkinti ir smagiai praleido laiką.

• ŽURNALISTŲ POPIETĖ įvyks spalio 21 d. 1 val. žūr. Petro Januškos gražioje Cadillac Motelio patalpose, 2498 Daugai Rd., Windsor, Canada.

• DAINŲ IR TAUTINIŲ ŠOKŲ KONCERTŲ rengia L. Inž. ir Arch. Detroito skyrius kartu su Vokiečių "Vereinsbo-te Sang un Klang" radijo klubo lapkričio 18 d. 3:30 v. Naujame Kultūros centre. Bus bufetas ir šokiai.

• DARIAUS IR GIRENO KLUBAS spalio 20 d. Lietuvių Namuose švenčia savo veiklos 20 metų sukaktį ir kartu su Lietuvių Namų draugija rengia tradicinį metinį balių. Stalai į šį balių užsakomi Dariaus ir Gireno svetainėje te. 825-9776 arba pas valdybos narius. Gros Vytauto Petrausko orkestras.

• JŪRŲ ŠAULIŲ "ŠVYTURIŲ" kuopos Mykolams pagerbti komitetas Dirvai paskyrė kuklią auką \$5.00.

• BRONIUS TATARŪNAS per Dirvos bendradarbį Antaną Grinių užsisakė vieniems metams Dirvą.

• Dr. prof. L. Gerulaičio paskaita įvyks spalio 14 d., 12:30 v. p. p. Lietuvių Namuose, tema "Lietuvos Renosansas". Įėjimas nemokamas.

MOLD MAKERS
BRIDGEPORT OPERATORS
GENERAL MACHINISTS and
BENCH HANDS
Experienced in plastic injection molds
required. Top rate, overtime & fringe
benefits.
FIRST OF TROY CORP.
985 Elmford
Troy, Mich.
313-585-6112 (73-76)

FOUNDRY GRAY IRON
JOURNEYMAN
SQUEEZER FLOOR
MOLDERS
also
EXPERIENCED
GENERAL FOUNDRY
HELP

Must be able to pass physical
examination. Good wages, fringe
benefits, pension plan, insurance
package including major medical.
Apply call or write

KENT FOUNDRY CO
514 Butterworth S. W.
Grand Rapids, Mich. 49504
(68-77)

TEXTILE MACHINE OPERA-TORS—No experience necessary. Excellent benefits. Apply in person — Eddington Thread Mfg. Co., 3222 Knights Rd., Ed-dington, Pa. (75-81)

WANTED
1ST CLASS
SHEAR OPERATORS
Must be able to do own set ups and
have experience in light gauge sheet
metal fabrication. Steady work.
B.R.O.T. INC.
4730 Brail Rd.
Cleveland, Ohio 44142
Westside Company (75-77)

JOURNEYMEN
OR
1ST CLASS SKILLED
MACHINISTS
ENGINE LATHE
HORIZONTAL &
VERTICAL MILLING
MACHINE

Must have job shop experience be
able to set up work from blue prints
& close tolerance. Good hourly rate,
overtime, hospitalization & fringes.

FABSULATION CO. INC.
3901 WEST 150TH STREET
CLEVELAND, OHIO 44111
216-267-3530 (72-78)

ELECTRONIC TECHNICIANS
BSEE ENGINEERS

CONTACT INDUSTRIAL RELATION DEPT.
WILCOX ELECTRIC INC.
1400 Chestnut
Kansas City, Mo. 64127
816-231-0700

An Equal Opportunity Employer (73-78)

WANTED AT ONCE

JOURNEYMEN

LIFT TRUCK MECHANICS

Experienced in electrical background preferred.

Excellent wages and all fringe benefits.

Apply or call. Ask for Al O'Neill

CLARK EQUIPMENT COMPANY

2239 Fenikell

Detroit, Michigan 48238

313-342-5100

An Equal Opportunity Employer (75-81)

ALUMINUM FOUNDRY
In need of experienced men
INSPECTION
PERMOLD
CORE-ROOM
TRIM-ROOM
Good hourly rate, plus incentive.
SCHMELLER ALUMINUM
FOUNDRY
3300 EAST 87 STREET
CLEVELAND, OHIO (72-79)

WANTED AT ONCE JOURNEYMEN
OR
1ST CLASS SKILLED
VERTICAL BORING MILL
OPERATORS
Must be able to set up work from
blue prints, close tolerance and
tracers.
1st & 2nd shift.
Up to \$5.50 per hour. Fringe benefits,
hospitalization and overtime.
S. M. I. COMPANY
323 N. Arlington, Akron, Ohio 44305
216-253-5101 (72-78)

PUNCH PRESS
OPERATORS

FOR PARTIAL NIGHT SHIFT
(4:30 P. M. TO 10 P. M.)

Excellent opportunity to secure
a part time job in steel stamp-
ing and trimming operation. We
offer good starting rate plus
fringes.

Apply in person at

KROMEX

880 EAST 72 STREET
(E. 72 St. exit off Shorway)
An Equal Opportunity Employer
(76-78)

WANTED AT ONCE
1ST CLASS SKILLED
FITTERS

Sheet and plate

1st and 2d shift.

High hourly rate, overtime.
Paid hospitalization, paid ho-
lidays, pensions, uniforms.

NON-FERROUS

METALS

FABRICATING

21721 Tungsten Rd.

Euclid, Ohio

216-531-3585

After 6 p. m. call

216-943-0775 (72-78)

WANTED AT ONCE
JOURNEYMEN

OR

1ST CLASS SKILED
TOOL and DIE
MAKERS

Move to Northern Mich.

Experienced in plastic injection
mold.

For 1st, 2nd & 3rd Shift.

Good wages and fringe

benefits.

Apply call collect or write

REED CITY TOOL &
DIE CORP.

603 E. Church St.

Reed City, Mich. 49677

Call collect 616-832-5309 (72-78)

MECHANICAL
SUPERVISOR

Experience in tool and die, drawn
steel very helpful. Some supervisory
experience required. Excellent start-
ing salary and fringe benefits. Also
stock purchase plan. Expanding
company, excellent advancement op-
portunities. Apply:

G. H. Griffith, Personnel Manager

CROWN CORK & SEAL

CO.

2160 W. 106 St.

Cleveland, Ohio

216-651-4800

An Equal Opportunity Employer (73-75)

TAUPYKITE DABAR

SANTAUPOS, PADĖTOS
IKI 10 DIENOS MĖNESIO,
NEŠ NUOŠIMČIUS NUO
MĖNESIO PIRMOS.

WE PAY HIGHEST RATES:

7 1/4% — 4 yr. Certificates (Min. \$10,000)

7% — 4 yr. Certificates (Min. \$5,000)

Member F.S.L.I.C., Washington, D.C. Equal Opportunity Lender

**Saint
Anthony
Savings**

1447 S. 49th Court • Cicero, Illinois, 60650

Phone (312) 656-6330

Open Mon., 9-8; Tues., Thurs., Fri., 9-5; Sat., 9-1; Closed Wed.

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

• Grandinė, pasižymėjusi kaip viena iš pajėgiausių tautinių šokių grupių, yra pakviesta būti pilnatei se Cleveland Area Arts Council nare. Ši organizacija, kuri yra valdžios bei kitų fondacijų remiama, Clevelande sudarys visų meno sričių profesinių organizacijų branduolį.

• Clevelando meno muziejuje, galerijoje D, atidaryta a. a. Antano Vaikšnorio darbų pomirtinė paroda, kurioje išstatyti šeši jo darbai, muziejaus nuosavybėje, laimėję premijas muziejaus pavasarinėse parodose tarp 1945 ir 1960 m.

Tai retas įvykis, kada muziejus skiria tokią pagarbą mirusiam dailininkui.

Paroda bus atidaryta iki spalio 31 d.

• Abiturientų pristatymo balius šiais metais įvyks lapkričio 2 d. Lietuvių Namų salėje.

• Išnuomojamas kambarys pensininkei moteriai puikiam name prie E. 185 gatvės. Patogumai. Skambinti 481-7081.

CLEVELANDO PARENGIMŲ KALENDORIUS

SPALIO 13 D. G. Čapkauskienės ir K. Jakučio koncertas Namų salėje.

SPALIO 19-21 D.D. Studentų ateitininkų suvažiavimas Lietuvių Namuose.

SPALIO 20 D. Jaunimui šokiai su programa, Dalyvaus Philadelbijos mergaičių kvartetas, Lietuvių Namuose, 8 v.v. Ruošia Clevelando Studentai Ateitininkai.

SPALIO 21 D. Naujosios parapijos salėje koncertas: N. Linkevičiūtė, B. Prapuolenis ir V. Nakas.

LAPKRIČIO 2 D. Abiturientų pristatymo balius, Clevelando Lietuvių namų salėje.

LAPKRIČIO 3-4 D.D. Ateitininkų metinė Seimos šventė.

LAPKRIČIO 10 D. Balfo seimmas.

LAPKRIČIO 10 - 11 D.D. Lietuvių Dienos, Ruošia Liet. Bendruomenės Clevelando Apyl. Valdyba.

LAPKRIČIO 24 D. Kariuomenės šventės minėjimas, Rengia Ramovės valdyba.

GRUODŽIO 1 D. Jaunimo žygio subatvakaris.

GRUODŽIO 2 D. Clevelando Birutininkų parengimas.

GRUODŽIO 24 D. Lietuvių pensininkų klubas Clevelande rengia bendrą kočias.

• Gyvybės, sveikatos ir pensijų draudimo, o taip pat akcijų — investavimo (mutual funds) reikalais kreipkitės į V. Giedraitį, tel. 944-6835.

Clevelando miesto meras Ralph J. Perk š. m. rugsėjo 30 d. atidarant jo rinkiminės kampanijos būstinę Naujuose Lietuvių Namuose. Dešinėje stovi: Čepukaitis, Pr. Stempužis ir Vaičjurgis. Lietuvių Namų salė buvo perpildyta įvairių tautybių žmonėmis, susirinkusiais pagerbti merą Perką ir paremti jo perrenkant miesto meru. V. Bacevičiaus nuotrauka

REMKIME RALPH J. PERKĄ

Artinasi Clevelando miesto mero rinkimai. Pirmą kartą tie rinkimai yra nepartiniai. Dabartinis miesto meras Ralph J. Perk yra labai palankus lietuviams, todėl lietuviams svarbu, kad jis vėl būtų išrinktas. Todėl jo per rinkimui suorganizuotas ne-

partinis lietuvių komitetas, į kurį įeina:

Dr. Viktoras Stankus — pirmininkas, Stella Sankalaitė — vicepirm., Salomėja Knistautienė — vicepirm., Jurgis Malskis — propagandai, Arėjas Natkevičius — išdininkas, Irena Kijauskienė — sekretorė, Kazys Ziedonis, Edvardas Stepas, Juozas Mikonis, Vida Gaižutytė, Roma Jasinevičiūtė, Jūratė Petraitytė ir Giedrius Lazdinis.

Komiteto būstinė yra Naujuose Lietuvių Namuose rūsyje, 877 E. 185 St., Cleveland, Ohio. Komiteto būstinė bus atidaryta kasdien iki rinkimų. Prašomi visi lietuviai aplankyti būstinę ir gauti smulkių informacijų.

• Perkant ar parduodant namus, prašomės kreiptis pas Čipkus Realty, 31601 Vine St., Willowick, Ohio 44094. Tel. 943-0910.

• Apdraudos reikalais geriausius patarnavimus gausite kreipdamiesi į Z. Obelenį tel. 531-2211.

MACHINISTS
IMMEDIATE OPENINGS
EXPERIENCED ONLY
PLANNER
INTERNAL GRINDER
EXTERNAL GRINDER
ENGINE LATHE
THE LESS-BRADNER CO.
W. 121 and ELMWOOD
CLEVELAND, OHIO
An Equal Opportunity Employer (75-81)

MACHINIST
WELDERS and FITTERS
GOOD HOURLY RATE PLUS
FRINGE BENEFITS.
G & W INDUSTRIES, INC.
1898 CARTER RD.
CLEVELAND, OHIO (72-78)

ASSEMBLERS
Sheet Metal or insulation
skill required. Benefits.

ROMET Inc.
20805 Aurora Rd.
Warrensville Hts., Ohio (77-78)

SHEET METAL WORKERS
Experienced aluminum and
stainless steel, great opportunity
in new product line.
Benefits.

ROMET Inc.
20805 Aurora Rd.
Warrensville Hts., Ohio (77-78)

**FITTERS
WELDERS
BURNERS
CRANE OPERATORS
MAIN. MECHANICS**
Must be experienced and willing to
work overtime.

ELECTRICIAN
Must be experienced in maintenance
and upgrading plant facility systems.

SCHEDULER
Must have recent experience in
production control or material coordination.
This is a new position with
challenge and opportunity.
**REPUBLIC STRUCTURAL
STEEL COMPANY**
TELEPHONE 216-361-4400
1270 EAST 53 STREET
CLEVELAND, OHIO (72-74)

MACHINISTS
AND
MILLWRIGHT

Immediate openings in our new
plant for experienced personnel
with journeymen qualifications.
GOOD HOURLY RATE.
OVERTIME. NO LAYOFFS.
EXCELLENT FRINGE BENEFIT
PACKAGE.

DAVIES CAN CO.
30301 Carter St.
Solon, Ohio 44139
An Equal Opportunity Employer (72-75)

BROLIŲ VENIŲ PALIKIMAS LIETUVIŲ FONDUI

Du labai mielus lietuvių-brolius Antaną ir Joną Venius pažinojau ilgesnį laiką. Chicagoje juos sutikdavau įvairiuose kultūriniuose rengimuose, o gražiomis vasaromis Union Pier "Gintaro" vasarvietėje. Tai buvo reto takto vyrai. Abu ramūs, abu vis drauge eidavo paežerėje, abu šnekučiuodavosi pavėsiuose, abu ir abu drauge. Mes juokaudami juos vadindavome Broliais Do meikomis, tik tiek, kad šiedu buvo tikri broliai, tikra broliška meile ir sutarimu bendrais tremties keliais ėjo iki pat mirties.

Popietėmis, susėdę ažuolų pavėsyje ir žvelgdami į ežero tolius nuklysdavome į gimtuosius tėviškes namus. Abu broliai gvildendavo išeivijos lietuvių problemas, mūsų laisvės kovos pastangas. Jie tiesiog gyva širdimi degte degė visu lietuvišku gyvenimu ir su

Lietuvių Fondo reikalų vedėjas plk. A. Rėklaitis priima 6,737,86 dol. čekį iš A. Šestoko, Antano ir Jono Venių testamento vykdytojo.

didele širdgėla žvelgdavo į mūsų menkus nesutarimus, į mūsų išsiskyrimus. Tai buvo vyrai, kuriems rūpėjo savos tėvynės šviesesnė ateitis, jos laisvės dienų priartėjimas.

Ir anomis dienomis niekas iš mūsų negalvojo, kad šie du simpatingi broliai, moką taip gražiai tarpusavyje ir su kitais sugyventi, taip greit

išeis į amžinąją tėvynę.

Prieš mirtį vasarą Antanas atskleidė savo poezijos paskutinį rinkinį vildmasis juos išleisti. Jis buvo poetinių gabumų vyras, ir savos poezijos posmuose išsakė savo ir tėvynės dalia. Iš profesijos teisininkas, iš tikimas tautinei idėjai — neolituanas.

Jonas neprikli. Lietuvos sąžiningas tarnautojas, mėgęs muziką ir meną.

Abu išgyvenę bolševikų okupacijas, sunkią tremties kelionę, ragavę karčios benamio duonos, gražiai tvarkėsi ramensėje gyvenimo užuovėjoje — Chicagoje. Buvo taupūs, tačiau savo sunkiai uždirbtą centu dalijosi supagalbos reikalingaisiais.

Ir kai mirties angelas juos palietė savo sparnu jie jau buvo tarytum ir pasiruošę į amžinąją kelionę. Paliko savo žemišką sunkiai uždirbtą turtą testamentiniais sutvarke. Jis atiteko senam tėveliui, giminėm, organizacijom ir nebuvo užmirštas lietuviškosios gyvybės šaltinis Lietuvių Fondas. Abu broliai save įamžino su įnašu \$6.737,86 Lietuvių Fonde ir šioje institucijoje jie lieka gyvi ilgiam laikams. Jų šviesų atminimą minės Lietuvių Fondo gyvieji nariai, juos prisimins kartų kartos. Gražesnio pavyzdžio mums, gyviesiems, abu broliai Veniai ir negalėjo palikti.

J. Janušaitis

DIRVAI AUKOJO

Atnaujindami prenumeratą ir kitomis progomis aukojo šie Dirvos skaitytojai:

V. Bačanskas, Baltimore...	7,00
J. Ramonas, Orland Park ..	7,00
S. Velbasiš, Chicago	1,00
A. Ruigys, Los Angeles	2,00
A. Eskat, W. Germany	1,00
J. Yčas, Toronto	2,00
A. Džiuvė, Baltimore	2,00
A. Šiežas, Dorchester	2,00
E. Rašytinis, Detroit	7,00
G. Žukauskas, Chicago	4,00
S. Lukas, Cleveland	2,00
Clevelando šauliai.....	15,00
S. Virpša, Chicago	2,00
R. Vodopalis, Highland Hts.	2,00
B. Norvaišis, Cleveland	2,00
A. Simontis, Bay Village ...	2,00
J. Baranauškas, Cleveland 2,00	
H. Kripavičius, Timberlake 2,00	
A. Ščiuka, Rochester	3,00
Šv. Kazimiero M-lai	
Cleveland	5,00
M. Premen, Westlake	5,00
P. Laurinavičius, Chicago 5,00	
J. Žemaitis, Geneva	5,00
B. Papiėnas, Chicago	7,00
V. Bacevičius, Cleveland ..	5,00
E. Rydelis, Cleveland	2,00
V. Čepukaitis, Cleveland....	1,00
Jūrų šaulių "Svyturio"	
kuopa, Detroit	5,00

Visiems aukotojams Dirva nuosirdžiai dėkoja.

DELLA E. JAKUBS & SON

LAIDOJIMO ĮSTAIGA

936 East 185th St. Cleveland, Ohio
Tel. 531-7770

LAI DOTUVIŲ KOPLYČIA YRA ELEGANTIŠKAI ĮRENGTA, GERAI VĖSINAMA IR YRA DIDELĖ AIKŠTĖ PASISTATYTI AUTOMOBILIAMS.

Della E. Jakubs ir sūnus William yra licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai. Nelaimės valandoje suteikia rimtą ir simpatinę patarnavimą.

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

LIETUVIŲ SPAUDA ATSTOVAUJAMA GENEVOJE

Genevoje vykstančioji Europos "saugumo ir bendradarbiavimo" konferencija išleido oficialinį sąrašą spaudos atstovų, kuriems leista dalyvauti konferencijoje. Į sąrašą įtrauktas taip pat dr. A. Gėrutis (Bern) kaip "Dirvos" ir "Europos Lietuvio" korespondentas. Iš viso akredituota daugiau kaip 250 spaudos atstovų.

Konferencijos sekretoriatas paskelbė naują delegatų sąrašą. Gausiausią delegaciją atsiuntė Maskva. Ją sudaro net 66 atstovai. Amerikos Jungtinės Valstybės turi 10 atstovų, Didžioji Britanija — 25, Prancūzija — 22, Vakarų Vokietija — 31, Italija — 17 atstovų. Liuksemburgas, Monako ir San Marino teturi po vieną atstovą, tuo tarpu kai konferencijos darbai vyks ta trijose komisijose ir apie 10 pakomisijų. Ir sovietų satelitinių valstybių delegacijos pasižymi dideliais skaičiais. Lenkija ir Vengrija atstovaujama po 20 delegatų, net tokia Bulgarija turi 14 atstovų.

Šveicarijos lietuvių bendruomenės raštas šveicarų užsienių politikos vadovui

pateko į vietinę spaudą. Oficiozinė šveicarų telegramų agentūra paskelbė rašto ištrauką. Ypač pabrėžta ta vieta, kur Europos "saugumo" konferencijos dalyviai prašomi nepripažinti Sovietų Sąjungos užkariavimų Lietuvoje ir kitose Baltijos valstybėse. Pranešime specialiai pastebėta toji lietuvių rašto vieta, kur nurodoma, kad nepripažindamos Sovietų Sąjungos valdų Lietuvoje ir kitose Baltijos valstybėse, laisvosios Europos valstybės gali pareikšti solidarumą engiamoms Europos tautoms.

Šveicarų telegramų agentūros pranešimas įdėtas beveik visuose šveicarijos laikraščiuose. Tokiu būdu sovietų užvaldytosios Lietuvos reikalavimas gyventi savitą, nepriklausomą gyvenimą nuskambėjo po visą šveicariją.

• Vilniaus 650 metų sukakties minėjimas-akademija įvyks spalio 28 d., sekmadienį, 4 val. popiet, 86-22 85 St., Woodhaven, N. Y., Knights of Columbus salėje. Prof. Puzinas skaitys paskaitą apie Vilnių; Paulius Jurkus, Rutenis ir Vėblaitienė papildys. Vaisėse — kava su skanumynais.

• Henrikas Kačinskas, dramos aktorius, dirbęs

Amerikos Balse Washington, išėjo į pensiją ir apsigyveno New Yorke.

• Adomo Galdiko memorialinė galerija spalio 7 d. atidaryta Putnamo seserų vienuolyne, kur apsigyveno ir velionies žmona Magdalena Galdikienė.

• Pianistas Andrius Kuprevičius lapkričio 10 d., 5:15 val. vak. koncertuos New Yorke Town Hall salėje. Koncertą globoja LMKF New Yorko klubas, kuriam pirmininkauja dr. M. Žukauskienė. Gautas pelnas skiriamas Kultūros židinio statybai.

• Balso seimas įvyks lapkričio mėn. 10 d. Clevelande Naujuosiuose Lietuvių Namuose, 877 East 185th St., Cleveland, hio 44119. Balso skyriai prašomi prisiųsti centro valdybai seimo atstovų vardus, pavardes ir adresus iki spalio 26 d. Vykdam Balso statuto nurodymus seimo atstovai turi būti pristatyti generaliniam sekretoriui 14 dienų prieš seimą. Balso centro valdybos adresas — 2606 W. 63rd St., Chicago, Illinois 60629.

Skyriai taip pat prašomi pristatyti centro valdybai skyrių narių sąrašus.

WELDERS

Production Mfg Welders needed for material handling manufacturer. Piece work and overtime.

EQUIPMENT

MANUFACTURING INC.
21590 HOOVER RD.
WARREN, MICH.

(72-78)

PRESS OPERATORS

Needed for material handling manufacturer. Piece work and overtime.

EQUIPMENT

MANUFACTURING INC.
21590 HOOVER RD.
WARREN, MICH.

(72-78)

ELECTRICIAN

Needed for medium sized material handling manufacturer for the second shift. Licensed preferred but not essential.

EQUIPMENT

MANUFACTURING INC.
21590 HOOVER RD.
WARREN, MICH.

(72-78)

WANTED AT ONCE

1ST CLASS SKILLED BRIDGEPORT OPERATORS BORING MILL OPERATORS JIG BORE OPERATORS

Must be able to set up work from blue prints and close tolerance. Paid Blue Cross, paid life insurance, percentage vacation pay, 12 paid holidays, Overtime.
SCHWARTZ INDUSTRIES
313-536-1330

(73-77)

MACHINIST—EXP. FULL CHARGE OF MACHINE SHOP. BE YOUR OWN MAN. BUILD SMALL JIGS & FIXTURES. MAINTAIN PRODUCTION TOOLS (SMALL DIES & MOLDS). LIBERAL OVERTIME. CO. PD. BNFTS. APPLY PINLITE BLDG. 34, 1275 BLUMF. AVE. FAIRFIELD, N. J. OR CALL PHIL SCHNEIDER 201-575-8820.

(75-81)

ELECTRICIAN INDUSTRIAL

Must be experienced in A.C. & D.C. and trouble shooting. This is an interesting and challenging position. Applicant should be willing to work overtime. Apply in person to

VULCAN MATERIALS CO.
2415 GRAYS RD OFF "WISE AVE."
BALTIMORE, MD. 21222
E.O.E.

(75-77)

DIE MAKERS TOOL MAKERS MILL HANDS MACHINISTS DIE LEADERS

Top Rate

FULL FRINGE
BENEFITS

CENTURY TOOL CO.

32201 N. Avis Dr.

Madison Hts., Mich. 48071

(75-82)

OWNER OPERATORS

Immediate openings for late model 3 axle tractors. Team or single operation acceptable. Permanent lease-no slack seasons-nationwide hauling. New rate schedule now in effect to meet the rising cost of operation. Excellent benefits. For information call: Bill Shepherd (collect) 1-812-283-0751.

(75-77)

7 DIENOS ČIKAGOJE

VLADAS BŪTĖNAS

Maestro Vytautas Marijošius tariai su Chicagos Lietuvių operos pirmininku Vytautu Radžium. Eug. Būtėno nuotrauka

• PRAEJUSI kartą šioje skiltyje minėjau, kad Chicagoje lankėsi maestro Vytautas Marijošius ir čia turėjo pasitarimus su Chicagos Lietuvių opera apie būsimojus G. Verdi "Kaukių baliaus" spektaklius. Jau žinojau, kad šių pastatymų vyriausias meno vadovas bus maestro Vyt. Marijošius, o vieną spektaklį diriguos jaunosios kartos muzikas Alvydas Vasaitis. Pasi-taikius proga maestro Vyt. Marijošiumi pateikiau kelis klausimus, kurių atsakymai skiriami Dirvos skaitytojams.

-- Kiek kartų didesniems meniniams užmojams Jums teko atvykti į Chicago?

-- Jau daug kartų. Pradžią davė kun. L. Albavičiaus bažnyčioje ruošiamas religinės muzikos koncertas. Vėliau A. Oljo, L. Vanagaitienės ir Margučio ruošiami platesnio užmojo simfoniniai koncertai Chicagos Orchestra Hall, Lyric operoj koncertas su Stoška ir Kuprevičiumi, Palmer House reprezentacinė salė koncertas su Lilly Pons ir Stasiu Baru, Prieš porą metų Aiteininkų ruoštas Vėl Orchestra Hall koncertas, kur buvo pirmą kartą atlikta Čiurlionio simfoninė poema Jūra, pagaliau Verdi "Likimo galios" spektakliai su Chicagos Lietuvių operos kolektyvu.

-- Kurie atsiminimai iš mūsų miesto Jums patys įspūdingiausi?

-- Kiekvienas atsiminimas man savaip įspūdingas: malonumas susitikti senus pažįstamus, ypač buvusius bendradarbius Lietuvos valstybinės operos, baleto ir dramos teatre; pažintis su naujaisiais tų sričių entuziastais; bendri išgyvenimai repeticijose, scenoje, spektakliuose; susitikimas su lietuviškos veiklos "rūpintojais" vyresniais ir jaunesniais, be to, reta proga išgirsti koncertai Chicagos simfoninio orkestro ir Lyric operos, visa tai buvo ir yra įspūdingiausi mano atsiminimai iš Chicagos. Su nuobodžiais charakteriais, ačiū Dievui, ten neteko susidurti.

-- Neseniai grįžote iš Italijos: kas Jus ten siuntė, kaip sekėsi ir kokie įspūdžiai iš ten?

-- Tur būt, maloniausia man

buvo, kad aš per penketą savaitę gyvendamas Taskanijos provincijos Sienos mieste buvau normalus to miesto gyventojas, o ne turistas. Buvau įregistruotas miesto prefektūroje (Questura di Siena), gyvenau su savo žmona ne viešbutyje, bet privačiam bute, turėjau padoriai apmokamą užsiėmimą pagal savo profesiją ir buvau dalimi tarptautinio vasaros semestro, suorganizuoto Sienos universitete, Accademia Chigiana ir Convito Tolomei. Tom pareigoms Italijos institucijoms buvau pasiūlytas vieno iš mano buvusių studentų, kuris Accademia Chigiana yra gavęs magistrą ir dabar ruošiasi doktoratui. Gi mano vykimą Italijon stipriai rėmė Hartfordo universiteto Hartt muzikos kolegija. Reikia pripažinti, vasaros išvykos svetur, kaip studentams taip ir profesoriams, yra labai naudingi projektai.

-- Malonėkite apibūdinti koks tikslas šio atvykimo Chicago?

-- Aptarti lietuviškų operų (J. Kačinsko ir J. Gaidelio) pastatymą 1975 metų sezono, o šiam sezonui statyti Verdi "Kaukių balių". Šiai operai turime pajėgių dainininkų (gaila, kad vienas ilgametis Chicagos Lietuvių operos ramstis St. Baras sunegalavo). Choro partijos "Kaukių balių" nepersunkiausios, tad tuo pat laiku pradėsime ruošti ir nelengvą choro užduotį naujose lietuviškose operose. Dėsi-me pastangas kiltis nugalėti, gerai pasiruošti ir tuo įamžinti naujus lietuviškos muzikos kūrybos pėdsakus svetur.

Mums, chigagiečiams, malonu, kad ateinančių dviejų metų laikotarpyje maestro Vyt. Marijošius bus dažnesnis svečias lietuviškoje Chicagoje, kur jo laukia du uždaviniai -- paruošti bei pastatyti G. Verdi "Kaukių balių" ir taip pat dvi naujas lietuviškas J. Kačinsko ir J. Gaidelio operas. Laukdami dviejų kūrybingų sezonų, tiek maestro Vyt. Marijošiumi, tiek ir Chicagos Lietuvių operos kolektyvu linkime ištvėr-mės bei gražaus pasisekimo.

• ĮDOMŲ pamokslą apie aukos prasmę jėzuitų koplyčioje rugsėjo 30 d. pasakė Chicagos liet. jėzuitų vyresnysis kun. J. Borevičius. Manau, kad skaitytojams bus įdomios to pamokslą pagrindinės mintys: "Kai mus

pasiekė žinia apie didžią auką mūsų tautos didvyrio Romo Kalantos, mus visus apgaubė gilus liūdesys pavergtos tėvynės skaudaus likimo. Bet kartu mūsų dvasią palietė galinga audra džiaugsmo, kad mūsų tautoje, ir pavergtoje, didvyrių dvasia yra gyva. Dvasia, iš kurios mes visi semiamės stiprybės... Ir štai, didžiam nustebimui, skaitau lietuviškosios išeivijos laikraštį, analizuojantį šio didžio mūsų tautos sūnaus auką, kuris po ilgesnio filosofavimo pasisako, kad Romo Kalantos auka buvo nereikalinga, nenaudinga, net pavojinga pavergtai mūsų tautai... Ši keista filosofija sukėlė skaudų susirūpinimą. Bet ne keista minkšto fotelio lietuvio išeivio filosofija mane nustebino, bet patarpo, ką išgyvena mūsų tauta, tenykštis jaunimas... Girdėjome apie vykusias demonstracijas, apie okupantams pardsdavę lietuvių mlčininkų žiaurų elgesį su demonstruojančiu jaunimu, be labiausia pradžiugino žinia, kuri kartu suniekino vadinamą filosofiją, niekinančią Romo didvyrišką auką... Toji žinia yra autentiška, iš pavergtos tėvynės autentiškų šaltinių. Ir josios turinys yra štai toks: "Romo Kalantos auka -- tai buvo modernios Sekminės pavergtoje Lietuvoje. Tiesa, kad ji privertė okupantą būti budresniu, bet Romo Kalantos didvyrio auka atgaivino visą tautą ir lietuviškąjį jaunimą uždegė gaivalingu patriotizmu, nauja melle ir ištikimybė sava tautai. Mes laimėjome be galo daug. Tauta visada liks dėkinga Romui..." Kai tokie žodžiai lietuviškoje bažnyčioje ar koplyčioje nuskamba iš gero pamoks lininko lūpų, žmogus pasijunti ne tik nusilenkęs Dievui, bet pasisėmęs ir tautinės atsparos. Kiek teko girdėti iš kity šaltinių, tie Romo Kalantos aukos prasmę nuskantieji žodžiai atėję iš tų žmonių tarpo, kurie okup. Lietuvoje net yra partijos žmonės. Klausiusieji pamokslą darė išvada, kad tas straipsnis, nevertingas R. Kalantos aukos, buvęs atspausdintas "Aki-račiuose".

• Dr. Stepas Matas, tikslųjų mokslo simpoziumo, įvykstančio lapkričio 21-25 d., pirmininkas kalba Tautiniuose Namuose, Chicagoje, inžinierių ir architektų pasitarime simpoziumo reikalais.

• Lietuvių Tautinių Namų metinė vakarienė, minint savos pastogės įsigyjimą, rengiama š. m. spalio 13 d. Pradžia 7 val. vak. Jos programoj: dailininkė Vanda Stankienė, Algio Modesto vedamas neolituany orkestras ir kt. Namų valdyba kviečia vakarieneje dalyvauti visus-as narius-es ir jų artimuosius. Vietas rezervuoti pas vald. narę Zitą Visockienę. tel. 737-1697.

Tauriai lietuvei — mokytojai, aktorėi, režisieri, Detroito Lietuvių Kultūros Klubo Garbės Narei

A. A.

ZUZANAI

ARLAUSKAITEI MIKŠIENEI

iškeliavus į amžinybę, gilaus skausmo prislėgtus Klubo narę dukrą NIJOLĘ ir žentą WILLIAM WARDS ir sūnų dailininką ŽIBUNTĄ nuoširdžiai užjaučiam ir kartu liūdim

Detroito Lietuvių Kultūros
Klubo Valdyba
ir nariai

Mylimai motinai Lietuvoje mirus,

JUOZUI ČYVUI

su šeima ir

kun. MATUI ČYVUI

nuoširdžią užuojautą reiškiamo

Eugenija ir Kostas
Gasparaičiai

A. A.

STANISLOVUI ŠIMULIUI

mirus Lietuvoje, mielą mūsų prietelį KAZIMIERĄ ŠIMULĮ su šeima, gyv. Lemonte, gilaus liūdesio valandoje nuoširdžiai užjaučiame

J. Turčinskas
J. Jurevičius

Du sukalbininkai -- meno vakaro "Vilniaus pašvaistė" rengėjai: Margučio vadovas Petras Petrutis ir komp. Darius Lapinskas. Vakaras įvykė spalio 14 d. Lietuvių Foto archyvo nuotrauka